MESTO NA GORI

ŠTIRINAJST GOVOROV O CERKVI

V STOLNI CERKVI SV. NIKOLAJA V LJUBLJANI
GOVORIL

DR. MIHAEL OPEKA

STOLNI KANONIK IN UČITELJ HOMILETIKE NA VSEUČILIŠČU
V LJUBLJANI

1.—3. TISOČ

V LJUBLJANI 1924
ZALOŽILA PRODAJALNA K. T. D. H. NIČMAN
NATISNILA JUGOSLOVANSKA TISKARNA

MESTO NA GORI

ŠTIRINAJST GOVOROV O CERKVI

V STOLNI CERKVI SV. NIKOLAJA V LJUBLJANI
GOVORIL

DR. MIHAEL OPEKA

STOLNI KANONIK IN UČITELJ HOMILETIKE NA VSEUČILIŠČU
V LJUBLJANI

1.—3. TISOČ

V LJUBLJANI 1924
ZALOŽILA PRODAJALNA K. T. D. H. NIČMAN
NATISNILA JUGOSLOVANSKA TISKARNA

Imprimatur.

Škof. ordinariat v Ljubljani, dne 18. julija 1924, štev. 2040.

A. Kalan m. p.,
gen. vik.

Kazalo.

Uvod 5
I. Božja stavba 7
II. Na temelju apostolov 15
III. Neporušna 24
IV. Trdnjava resnice 32
V. »Ti si Peter, t. j. skala« 40
VI. »Ti si Peter, t. j. skala« 48
VII. Nevredni papeži 55
VIII. Vir življenja in svetosti 63
IX. Ladja v vesoljnem potopu 72
X. Še dva kamna spotike 80
XI. Dobrotnica na zemlji 88
XII. Cerkve samaritanska ljubezen 97
XIII. Hiša božja in vrata nebeška 105
XIV. Pojdimo za nebeško procesijo! 113
Opombe 121

Mesto na gori je Cerkev božja, vsem vidno, vsem pristopno, in gostivnica je na poti iz Jeruzalema v Jeriho; njiva, v kateri je človek našel zaklad, in mreža, z ribami napolnjena; gorčično zrno, ki je preraslo vsa zelišča, in kvas nebeški, ki je prekvasil svet ... To Cerkev božjo in oboževano oznanjajo ti drobni listi. Zložene so bile besede in izgovorjene zavoljo dolžnosti duhovske v potrebah težkih in nevarnih dni. Zložene pa so bile in izgovorjene nič manj zavoljo sile ljubezni in hvaležnosti. Nekoč — o davno že! — se je ustavil mlad popotnik v prečudnem domu prav ob Skali, odkoder tečeta resnica in življenje. In sedem rajskih let je tam resnico in življenje pil. —

Gospod Jezus! Zahvalim te za tisti dom ob Skali. Če ga pozabim kdaj, naj bo pozabljena desnica moja; moj jezik naj na mojem nebu obtiči, če ga do konca svojih dni ne bom ohranil na prvem mestu svojega veselja!

V Ljubljani, na praznik sv. Petra in Pavla 1924.

Dr. Mihael Opeka.

I.

Božja stavba.

Človek, ki se je v današnji* evangeljski priliki napotil iz Jeruzalema v Jeriho, je Adam in v njem ves človeški rod, ki je iz raja svoje prvotne nedolžnosti zašel v to umrljivo in bedno življenje. Roparji na poti so satan in njegovi angeli. Le-ti so človeka, zapeljanega v greh, slekli vseh nadnaravnih darov in vsekali globoke rane tudi njegovemu naravnemu razumu in volji. Duhoven in levit, t. j. postava in preroki Starega Zakona, so šli mimo tako ranjenega in napol mrtvega človeštva mimo, saj mu tudi pomagati niso mogli. Moral je priti usmiljeni Samaritan, Kristus. On šele je obvezal rane človeštvu in vlil vanje olja in vina nadnaravne milosti. Na živinče svoje človeške narave je naložil človeški rod, ko je naše grehe nosil na svojem telesu na križu. Odrešenega človeka pa je peljal v gostivnico — svojo Cerkev, ki jo je ustanovil na zemlji, da bi se v nji krepčali romarji, ki se vračajo po poti v večno domovino. Dva denarja je pustil le-tam Gospod za nas: evangeljski nauk in svetotajstva Novega Zakona

---

* Dvanajsta nedelja po Binkoštih.

— preskrbe dovolj, da nihče ne omaga na poti.[1] — Predragi! O tej Cerkvi, ki ni — kakor bomo videli — nobena druga nego katoliška Cerkev, moram zdaj govoriti več nedelj po vrsti. Davno že sem nameraval in skoroda predolgo odlašal. Kaj pa je potrebnejšega, nego obrazložiti katoliškim ljudem nauk o katoliški Cerkvi, toliko preziranı, zaničevani, preganjani! In kaj je važnejšega, nego poživiti v katoliških srcih navdušenje in ljubezen, vdanost in pokorščino do Cerkve, po kateri naj se po Kristusovi volji zveličamo vsi, ki smo s Kristusovo krvjo odrešeni! Toda ali je pa res, da je hotel Kristus, naj bi se ljudje zveličali po nekaki njegovi Cerkvi? Ali je sploh Kristus res kako Cerkev na zemlji ustanovil? To je prvo, temeljno vprašanje.

*

Predragi! Da ne bomo v nejasnem, povejmo predvsem, kaj hočemo reči, kadar pravimo: Kristus je ustanovil Cerkev? Reči hočemo namreč to: da je Kristus ustanovil versko družbo ljudi, ki bi verovali in izpolnjevali, kar je on učil in zapovedal, in se tako večno osrečili. To imejmo na umu — in premišljujmo!

Kakor hitro odpremo evangelij, nam je takoj jasno, da je prišel Kristus zares zveličat ljudi po neki verski družbi, nekem kraljestvu božjem na zemlji, neki Cerkvi. Že ko je angel Gabriel oznanil izvoljeni Devici, nevesti božji, učlovečenje Kristusovo, je poudaril, da bo Jezus ustanovil na zemlji neminljivo kraljestvo. Glej, je dejal Mariji, spočela boš v svojem telesu in rodila Sinu, in imenuj njegovo ime Jezus. Ta bo velik in sin Najvišjega imenovan in Gospod Bog mu bo dal sedež Davida, njegovega očeta, in bo kraljeval v hiši Jakobovi vekomaj in njegovemu kraljestvu ne bo konca. (Lk. 1, 31—33.) In ko je Kristus na zemlji javno nastopil in začel učiti, ali ni sam neštetokrat izrazil svojo namero in voljo, ustanoviti neko duhovno kraljestvo ali Cerkev, v katero naj bi vstopili vsi ljudje? Izrazil je to voljo in namero v raznih prilikah o božjem kraljestvu, o nebeškem kraljestvu, o svojem kraljestvu na zemlji. Povedal je, da je njegova naloga na zemlji, združiti Jude in pogane v eno čredo, pod enega pastirja. Katera podoba bi mogla Cerkev točneje označiti? Pa tudi brez prilik, naravnost je govoril Kristus o svoji Cerkvi: Ti si Peter (skala) in na to skalo bom sezidal svojo Cerkev. (Mt. 16, 18.) Še več, Kristus ni samo jasno izrazil svoje namere, ustanoviti Cerkev, marveč je v raznih prilikah, parabolah nakratko tudi očrtal njeno notranje bistvo in njeno zgodovino. V priliki o gorčičnem zrnu je povedal, kako se bo njegova Cerkev iz majhnih začetkov razširila v veliko kraljestvo; v paraboli o kvasu je napovedal njeno notranjo moč, ki bo človeštvo nravno prerodila in požlahtnila; v podobah o njivi, na kateri je ljuljka med pšenico, in o ribiški mreži, v kateri so poleg dobrih slabe ribe, je razložil, kako bodo vsakčas v Cerkvi tudi taki ljudje, ki bodo svojo prosto voljo zlorabljali in se požlahtnjujoči moči Cerkve ustavljali, kako bodo torej v Cerkvi tja do sodnega dne poleg pravičnih tudi grešniki; v prilikah o zakladu v njivi in dragocenem biseru je končno pojasnil neprecenljivo vrednost Cerkve za časno in večno srečo svojih udov. — Iz vsega tega docela jasno vidimo Kristusovo namero, ustanoviti neko versko društvo, Cerkev, ki bi vsem ljudem nudila sadove odrešenja, kakor to lepo pravi sv. cerkveni zbor tridentinski: Večni pastir in škof naših duš je sklenil ustanoviti Cerkev, da bi tako nadaljeval svoje zveličavno delo odrešenja. —

Kar pa je Kristus storiti sklenil, to je tudi v resnici storil. Poglejmo le, kako je ravnal, ko je pričel učiti. Hodil je od kraja do kraja in zbiral okrog sebe učence; vsak dan jih je bilo večje število. Izmed vseh učencev je potem proti koncu svojega prvega učeniškega leta izbral dvanajst mož, ki naj bi bili njegovi stalni spremljevavci in neposredne priče vsega, kar je učil in delal. Imenoval jih je apostole, t. j. poslance, ker jih je hotel poslati v svet, da bi oznanjevali vsem narodom njegov nauk. S temi dvanajsterimi možmi, nositelji njegovega poslanstva, je položil Kristus trden temelj svoji verski družbi, Cerkvi, kakor to spominja sv. Pavel Efežanom: Vi ste vzidani na skalo apostolov. (Ef. 2, 20.) Trden temelj je položil Kristus Cerkvi z dvanajsterimi apostoli zato, ker je njim izročil tisto, kar je glavno v vsaki družbi, namreč oblast, voditi in vladati jo. — Kakor je Oče mene poslal, jim je dejal, tudi jaz vas pošljem. (Jan. 20, 21.) Poveril jim je trojno službo: učeniško, duhovniško in vladarsko: Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji. Pojdite torej in učite vse narode in krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Sv. Duha. Učite jih izpolnjevati vse, t. j. navajajte, vladajte jih tako, da bodo izpolnjevali vse, karkoli sem vam zapovedal. (Mt. 28, 18—20.) Končno je postavil Kristus enega izmed dvanajsterih, Petra, za poglavarja apostolov in vseh vernikov, ko mu je po vstajenju dejal: Pasi moja jagnjeta, pasi moje ovce. (Jan. 21, 15.) Tako je Kristus v bistvu dovršil vse, kar je bilo treba za ustanovitev verskega duhovnega kraljestva, v katerem in po katerem bi se ljudje udeleževali milosti odrešenja, z drugimi besedami: Kristus je ustanovil svojo Cerkev. —

Manjkalo je tej Cerkvi le še zadnjega kamna. Ta je bil vzidan vanjo prvi binkoštni praznik. Cerkev Kristusova je morala biti nadnaravna družba, ki bo vodila ljudi v nebesa. Zato ji je bilo treba božje moči, božjega duha. Že poprej je bil Odrešenik obljubljal svojim apostolom Sv. Duha. Jaz bom Očeta prosil, je govoril, in vam bo drugega tolažnika dal, da pri vas ostane vekomaj, Duha resnice. (Jan. 14, 16.) In zopet: Kadar pa pride on, Duh resnice, vas bo učil vso resnico. (Jan. 16, 13.) In neposredno pred svojim vnebohodom je opominjal apostole, naj Jeruzalema ne zapuste, dokler se ne izpolni ta obljuba, in je dejal: Prejeli boste moč Sv. Duha, kateri bo v vas prišel, in mi boste priče v Jeruzalemu in po vsi Judeji in Samariji in do kraja sveta. (Dej. ap. 1, 8.) Na binkoštni praznik pa se je vse izpolnilo. Ko so bili apostoli po ukazu Jezusovem zbrani v Jeruzalemu, je prišel Sv. Duh nadnje v podobi ognjenih jezikov in vsi so bili napolnjeni s Sv. Duhom in so začeli govoriti v mnogoterih jezikih, kakor jim je Sv. Duh dajal izgovarjati (Dej. ap. 2, 4). S tem dejanjem je Kristus ustanovitev svoje Cerkve popolnoma dovršil. Ko je bil Bog prvega človeka ustvaril, je naredil truplo iz prsti in mu je vdihnil dih naravnega življenja, dušo. Tako je Kristus, ko je ustvaril Cerkev, naredil iz apostolov in učencev eno telo — mistično telo svoje — in mu vdihnil na binkoštni dan dih nadnaravnega življenja, Sv. Duha. Ta dan so tudi apostoli začeli izvrševati svojo službo. Začeli so oznanjevati Jezusov nauk v Jeruzalemu in so že prvi dan krstili in sprejeli v Kristusovo Cerkev tri tisoč vernikov. Kmalu potem so se razšli po svetu širit kraljestvo božje, učit in krščevat vse narode. Povsod so ustanavljali krščanske občine, a vse te občine so bile združene v eno Cerkev Kristusovo.[2]

•

Predragi! S temi čisto zgodovinskimi dejstvi, zapisanimi v neoporečnih knjigah Novega Zakona,

je popolnoma dokazano, da je Kristus res ustanovil na zemlji Cerkev, in sicer zato, da bi se ljudje po nji zveličali. To zadnje je gotovo že iz samega imena, ki ga je Kristus Cerkvi največkrat dajal: božje kraljestvo ali nebeško kraljestvo, t. j. kraljestvo, ki naj vodi k Bogu, v nebeško blaženost. Ustanovil pa je Kristus kajpada eno samo Cerkev — o več cerkvah ni nikoli govoril. Le-te pa ni ustanovil samo za svoj čas, za apostole in za tiste ljudi, ki so z apostoli živeli — marveč za vse čase in za vse ljudi do konca sveta, saj beremo, da je dejal svojim apostolom: Jaz sem z vami vse dni do konca sveta, pri čemer je mislil apostole in njihove naslednike in vse ljudi, ki se bodo tekom stoletij pridružili njegovi ustanovi. —

Naj bo zdaj, moji častiti poslušavci, ta Cerkev Kristusova, katera že hoče: dve stvari sta gotovi in ji moram danes trdno pribiti. Prva je ta, da je Cerkev, ki jo je Kristus ustanovil, božja naprava in ni človeško delo. Kristus je Bog, njegovo delo je božje delo. Ali smemo torej kdaj o Cerkvi govoriti s posmehom, prezirom, zaničevanjem? Ali smemo tako govoriti o katoliški Cerkvi, če je nemara ona — kar bomo lahko izkazali — če je ona resnično prava Cerkev Kristusova? In kaj delajo tisti, ki Cerkev, ki katoliško Cerkev sovražijo, preganjajo, zasužnjujejo? Kaj delajo? Ali ne sovražijo, preganjajo, zasužnjujejo božje ustanove? Ali ne vstajajo proti samemu Bogu in Kristusu njegovemu? — In to je eno, kar je treba s strahom pomisliti.

Druga gotova stvar, ki poteka iz današnjega dokazovanja, pa je ta, da torej Kristus, o katerem verujemo, da nas je prišel odrešit in zveličat, ni prepustil vsakomur na lastno voljo, kako hoče biti končno odrešen in zveličan. Treba je zveličati se v Cerkvi in po Cerkvi. Ni tedaj zadosti, ne biti čisto neveren, spoznavati in priznavati Boga in ga na kak način častiti; niti ni zadosti, navduševati se za Kristusa, tega »vzvišenega in milega Križanca«, kakor govore ljudje, ki o veri bolj sanjajo, nego resno premišljujejo; še to ni zadosti, spoznati pravi značaj Kristusov, moliti v njem Sina božjega in pravega Boga, ki je postal človek za naše odrešenje — ne, vse to ni zadosti. Treba je pripoznati Cerkev, treba je, ko smo jo spoznali, biti njeni udje, žive veje na drevesu življenja . . .[3] Kaj tedaj tisti, ki govore: Čemu nam Cerkev? čemu nam katoliška Cerkev? mi opravimo z Bogom brez Cerkve, brez katoliške Cerkve, brez papeža, škofov, mašnikov? Kaj so ti ljudje? Če niso lahkoumni strastneži, so pa siromašni nevedneži. O naj vedo, naj vedo: Ako nočejo imeti Cerkve za mater, tudi ne morejo imeti Boga za očeta. Amen.

II.

Na temelju apostolov.

V Aleksandriji je živel na početkih krščanstva mlad duhovnik, ki se je spretno sukal po salonih, zlagal pouličné pesmi in si, gladek kakor jegulja, na vse načine prizadeval ustrezati poganskemu duhu časa. Ta duhovnik — ime mu je bilo Arij — je končno napadel in tajil božanstvo Kristusovo. Toda komaj je dobila Cerkev po Konštantinu malo moči, se je leta 325 zbralo v Niceji tristo osemnajst škofov pod predsedstvom papeškega legata, da sodijo Arijevo krivo vero. Pozvali so Arija na zbor. Predsednik ga vpraša, če je res on spisal tiste spise, ki se širijo okrog pod njegovim imenom? Arij pritrdi. Potem, če res taji božanstvo Kristusovo? — Res. — Slednjič, ali hoče pri tem vztrajati? — Da. — Tedaj se obrne papežev zastopnik do navzočih škofov in vpraša: Kaj pa verujete vi? Kaj veruje o Kristusu ljudstvo in duhovščina po vaših škofijah? In škofje odgovore: Mi in duhovni in naše ljudstvo verujemo in smo zmerom verovali, da je Kristus Bog. — Vidiš, pravi legat Ariju, Cerkev je zoper tebe in peščico tvojih privržencev;

ti si v zmoti. Odpovej se zmoti! Arij pa ni hotel. Skliceval se je na razum, o katerem je mislil, da ga samo on ima, in na Sv. Pismo, v katerem je videl samo tisto, kar Kristus govori o sebi kot človeku, ni pa videl tistega, kar govori o sebi kot Sinu božjem in pravem Bogu. Dokazali so mu torej, da je tudi Sv. Pismo proti njemu in takisto sveti očetje. Ko je pa še vztrajal v svoji zmoti, je sveti zbor izjavil: Arij, ti si v nasprotju z vso Cerkvijo, ti si se sam iz Cerkve izločil, ostani torej izločen, izobčen! Ariju pa to ni bilo všeč. Dejal je torej, da se on ni izločil iz Cerkve, marveč, da so on in njegovi privrženci prava Cerkev Kristusova. Tedaj je bilo, da so očetje nicejskega zbora Cerkev Kristusovo, ki jo apostolska veroizpoved imenuje katoliško, imenovali katoliško in apostolsko. S tem pristavkom »apostolska« so hoteli očetje reči: Zastonj si prizadevaš, Arij! Krščanske javnosti ne boš preslepil. Katera Cerkev je prava Cerkev Kristusova, in katera ni, je pač čisto lahko razločiti po tem, da je Kristusova tista, ki je apostolska.[4] In res, moji častiti poslušavci! na vprašanje: Po čem se najlažje spozna prava Cerkev Kristusova? je najkrajši odgovor: Po tem, da je apostolska. Zato bom tudi jaz vam danes pokazal, da je edino prava Cerkev Kristusova ta, ki smo mi njeni srečni udje, namreč Cerkev rimsko-katoliška, to pa zato, ker je apostolska.

*

Kristus je, kakor beremo v evangeliju, svojo Cerkev postavil na apostole. Hočem reči: apostolom je izročil svoj nauk, svoje zapovedi, svoje zakramente, vsa sredstva, s katerimi naj bi se ljudje zveličali, in — kar je glavno — vso oblast, vladati Cerkev. Slišali ste že zadnjič, kako jim je dal svoje poslanstvo: Kakor je Oče mene poslal, tudi jaz vas pošljem (Jan. 20, 21) — in kako jim je izročil trojno službo, ki naj jo vrše v njegovi, t. j. v božji oblasti: Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji. Pojdite torej in učite vse narode in krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Sv. Duha in učite jih izpolnjevati vse, karkoli sem vam jaz zapovedal. (Mt. 28, 18—20.) Še posebej jim je dal postavodajno in sodno, torej vladarsko oblast v svoji Cerkvi, rekoč: Resnično vam povem, karkoli boste zavezali na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih, in karkoli boste razvezali na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih. (Mt. 18, 18.) Zavezovati in razvezovati pomeni namreč v svetopisemskem govoru: odloke, ukrepe, postave dajati, oziroma jih odpravljati; soditi, obsojati in pomiloščevati; z eno besedo — vladati. Ni tedaj nobenega dvoma: Kristus je naredil za poglavarje svoje Cerkve apostole.

Toda pazimo! Vsi drugi apostoli naj bi svoje službe in svoje oblasti ne izvrševali drugače nego v zvezi ž njim, odvisno od njega, ki ga je Kristus postavil nad vse druge, namreč v zvezi s Petrom in Petru podrejeni.

Tu pa moram pokazati, da je Kristus res postavil sv. Petra nad vse druge, torej — za najvišjega poglavarja v svoji Cerkvi. — Evo vam dokaza nakratko! Kristus je Petru vrhovno poglavarstvo v svoji Cerkvi najprej obljubil pri Cezareji Filipovi, ko je Peter glasno spoznal svojo vero v njegovo božanstvo. Tako-le je dejal Kristus Simonu Petru: Blagor tebi, Simon, Jonov sin, zakaj meso in kri ti tega (namreč vere v moje božanstvo) nista razodela, ampak moj Oče, ki je v nebesih. In jaz ti rečem: Ti si Peter (skala) in na to skalo bom zidal svojo Cerkev in peklenska vrata je ne bodo premagala. In tebi bom dal ključe nebeškega kraljestva. In karkoli boš zavezal na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih; in karkoli boš razvezal na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih. (Mt. 16, 17—19.) Te besede imajo sledeči pomen: Peter bo v Cerkvi Kristusovi to, kar je v navadnem poslopju skala, na kateri poslopje stoji, t. j. temelj. Temelj pri poslopju pa je tisto, od česar ima poslopje svojo trdnost, stanovitnost, neomajnost. Družba ljudi pa ima trdnost, stanovitnost, neomajnost od vrhovne oblasti, ki jo močno skupaj drži. Torej bo Peter — ki bo skala — tista vrhovna oblast v Cerkvi. Toisto izražajo ključi. Ključi so znamenje oblasti in kdor ima neomejeno ključe v rokah, ta je neomejeni, najvišji gospodar v hiši. Tako bo Peter najvišji gospodar v Cerkvi Kristusovi. Končno pomeni zavezovati in razvezovati vladarsko oblast, in sicer tukaj najvišjo, kakor pomenijo najvišjo oblast že skala in ključi. — Toda še jasneje nego te besede, s katerimi je Kristus Petru najvišjo oblast obljubil, so one, s katerimi mu jo je po vstajenju res podelil. — Pasi moja jagnjeta! mu je dejal, pasi moje ovce! (Jan. 21, 15.) Pasti je pri vzhodnih narodih priljubljena podoba za vladati. Nahaja se v Sv. Pismu večkrat in tudi Homer imenuje vladarje *ποιμένες λαῶν*, t. j. pastirje ljudstev. Sv. Peter naj torej pase, t. j. vlada. Kaj pa? Jagnjeta in ovce, t. j. pase naj celo čredo, vlada naj celo Cerkev: vernike in apostole. —

To je bistveno dokaz za prvenstvo Petrovo v Cerkvi. Tega prvenstva se je apostol Peter tudi zavedal, ko je koj po vnebohodu Kristusovem kot poglavar sv. Cerkve nastopil. Pa tudi apostoli so priznavali Petra za svojega resničnega poglavarja. —

Tako tedaj, moji častiti poslušavci, je Kristus organiziral svojo Cerkev: da ima za vodnike in predstojnike apostole s Petrom na čelu, namreč apostole, združene s Petrom in podrejene Petru, ki je neomejeni vidni poglavar vse Cerkve. Vidni poglavar, pravim, zakaj nevidni poglavar Cerkve je in ostane Kristus. In ker Kristus Cerkve ni ustanovil samo za čas apostolov, marveč za vse čase (zakaj vsi ljudje naj bi se po nji zveličali), je Kristus kajpada hotel, da ta organizacija tudi vse čase bistveno taka ostane, to se pravi, da so

Cerkvi vse čase vodniki in predstojniki tisti, ki bodo nepretrgoma po vrsti nasledovali apostolom, od njih postavljeni in pooblaščeni, z vsakokratnim pravim naslednikom Petrovim na čelu, z njim združeni in njemu podrejeni. In to je tisto, kar zlasti mislimo, ko pravimo: Cerkev Kristusova je apostolska.

A zdaj pa poglejmo, katera Cerkev je imela tako predstojništvo skozi vsa stoletja in je ima še danes! Zadosti je že ugotoviti, katera izmed vseh cerkvâ, ki bi rade bile prave cerkve Kristusove, se more ponašati s tem, da je imela za najvišjega poglavarja zmerom pravega naslednika Petrovega. To pa je samo Cerkev, ki se imenuje rimskokatoliška ali sploh le katoliška. Vrhovni poglavarji te Cerkve so bili vsa stoletja rimski škofje. Le-ti pa so resnični nasledniki sv. Petra v prvenstvu. Zakaj sv. Peter, s čigar osebo je bilo prvenstvo združeno do smrti, je umrl kot rimski škof. Zgodovinskega dejstva, da je bil sveti Peter v Rimu in da je tam umrl kot prvi rimski škof, do 14. stoletja nihče ni tajil. Ko so pa nekateri krivoverci v 14. in še bolj v 16. stoletju iz strankarskih namenov izkušali zanikati to resnico, so jih zavrnili celo protestantovski zgodovinarji.[5] Ko je tedaj sv. Peter v Rimu umrl, njegov naslednik ni bil samo rimski škof, namreč predstojnik samo tistih kristjanov, kar jih je živelo v Rimu, marveč bil je — kakor poprej sv. Peter — tudi najvišji poglavar cele Cerkve. In naslednik tega

zopet tako, in tretji takisto, in četrti, in deseti, in stoti, in vsak izmed njih skozi vsa stoletja. In ker se vrsta tega nasledstva ni nikoli pretrgala do danes, moramo reči, da prvenstvo Petrovo ni bilo nikdar odvzeto od rimske Cerkve. Zato pa so dalje tudi vsi predstojniki drugih krščanskih občin — imenujemo jih škofe —, ki so v zvezi z rimskim škofom, kateremu pravimo tudi papež, in so njemu podložni, v resnici nasledniki apostolov: ne sicer tako, da bi bil posamezen škof naslednik posameznega apostola (kakor je papež naslednik apostola Petra), ampak tako, da so vsi škofje skupaj v zvezi s papežem nasledniki zbora apostolov s Petrom na čelu. —

Rimskokatoliška Cerkev, moji častiti poslušavci, in ona sama, je torej resnično apostolska, kakor je Jezus hotel imeti svojo Cerkev; zato pa je tudi ona, in samo ona, resnično prava Cerkev Kristusova. Karkoli je v teku stoletij nastalo poleg nje, karkoli je v teku stoletij odpadlo od nje, to ni prava Cerkev Kristusova. Nobena izmed nanovo nastalih, nobena izmed odpadlih ali ločenih cerkva nima pravega apostolskega nasledstva; zakaj nobena nima naslednikov apostolskih v zvezi z naslednikom Petrovim. Tudi če bi katera druga cerkev imela predstojnike, ki bi lahko dokazali svoj izvor noter sem od apostolov, bi to ne bili pravi nasledniki apostolov, ker niso v edinstvu z naslednikom Petrovim in njemu pokorni. Pravi nasledniki apostolov so le tisti, ki so v istem razmerju do naslednika Petrovega, t. j. do rimskega škofa, v katerem so bili apostoli do Petra. Ločitev od Petrovega naslednika je gotovo in najvidneje znamenje neprave cerkve, zakaj: Ti si Peter (skala), je dejal Kristus, in na to skalo bom zidal svojo Cerkev. Na Petra apostola, na nikogar drugega! Ne na Arija, ne na Nestorija, ne na Focija, ne na Cerularija, ne na Luthra, ne na Döllingerja — samo na Petra! Zato: kjer je Peter v svojih naslednikih, tam je gotovo prava Cerkev; kjer Petra ni, tam gotovo prave Cerkve ni. Ti si Peter (skala) — in na to skalo bom zidal svojo Cerkev ... Besede Kristusove so, jasne so — kdo bi jih mogel ovreči!

*

Vprašate me, predragi, kaj je potem z vsemi onimi ljudmi, ki so v drugih cerkvah, in ne v rimsko-katoliški? Če naj se ljudje zveličamo po Cerkvi Kristusovi, ali bodo oni vsi pogubljeni? O tem vprašanju bom v vrsti teh govorov točno in jasno posebej razpravljal. A danes bodimo predvsem Bogu hvaležni zase, da smo v pravi Cerkvi Kristusovi, v pravi ladji Noetovi, v kateri je varna rešitev iz vesoljnega potopa. Ljubimo svojo drago rimskokatoliško Cerkev! Izkazujmo spoštovanje in pokorščino njenim poglavarjem, papežu in škofom! Apostolski nasledniki so in postavljeni, da pasejo naše duše za večno življenje. Bodimo ponosni, da smo katoličani! Z velikim Bossuejem moško govorimo pred celim svetom: O sveta rimska Cerkev, mati cerkva in mati vseh vernikov, od Boga izbrana Cerkev, da njegove otroke v isti veri in ljubezni družiš, zmerom se bomo z vsem svojim srcem držali tvoje edinosti![6] Amen.

III.

Neporušna.

Nekega dne, ko je Jezus ob Genezareškem jezeru ali Galilejskem morju učil, je bil naval množice tako velik, da je moral stopiti v čoln in je iz čolna govoril ljudstvu, ki se je trlo na obali. Taisti dan proti večeru je ukazal Jezus prepeljati na drugo stran jezera v deželo Gerazenov. Pri tej vožnji pa se je dogodilo, da je vstal na morju velik vihar, tako da so valovi čolnič pokrivali. Kristus pa je, truden od dnevnega dela, v čolnu spal. In njegovi učenci so k njemu pristopili in so ga zbudili, rekoč: Gospod! otmi nas, poginjamo. In Jezus jim je rekel: Kaj ste boječi, maloverni? Tedaj je vstal in zapovedal vetrovom in morju, in bila je tihota. (Mt. 8, 24—26.) — Ta ladjica, pravi sv. Avguštin, je bila podoba prave Cerkve. Morje, pripominja Origen, je Cerkvi sovražni, od demonov in strasti razburkani svet.[7] Hudobni duhovi in njihovi pomočniki, hudobni ljudje vseh vekov, sovražijo Cerkev in zgrinjajo nanjo viharje, da bi jo uropastili. Kristus pa spi, to se pravi, v svoji modrosti pripušča, da njegovo Cerkev, katoliško Cerkev, napadajo vihre, nevihte, razsrjene hude

ure. Toda kdo je tako maloveren, da bi mislil, da bo katoliška Cerkev res kdaj upropaščena? Nikoli nihče je ne bo razdejal in pokončal. Nikoli ne — pa naj si njeni sovražniki prizadenejo, kar hočejo! Naj kolnejo, klevetajo, strup bruhajo, naj stiskajo pesti in ji groze v obraz, naj dvigajo nanjo kakršnokoli orožje — zastonj je: katoliške Cerkve ne bodo premagali do konca dni. Moji častiti poslušavci, katoliški kristjani, vi otroci te Cerkve! Ali ni ta vest neizrečeno vesela in tolažilna za naša srca? Ali ni krepilna in dvigajoča zlasti v časih, ko tu in tam sovražnost do Cerkve zopet predrzneje dviga svojo kačjo glavo? O, tako veselo in tolažilno je to oznanilo, da se moramo do dobrega prepričati o sladki veri: katoliške Cerkve, drage matere naše, nam nihče nikdar ugonobil ne bo! —

*

Kaj je več, predragi, nego besede Kristusove, trdno zagotovilo njegovih ust? Nič ni več. Nebo in zemlja bosta prešla, moje besede pa ne bodo prešle. (Mt. 24, 35.) In kaj je Kristus svoji Cerkvi izrecno zagotovil? Da bo zidana na skalo. Kar pa je na skalo postavljenega, to je Kristus sam ob drugi priliki proglasil za neomajno, neporušno. Svojo pridigo na gori je sklenil s podobo o hiši, zidani na pesek, in o hiši, zidani na skalo. Ona se podere, da je velika njena podrtija; ta pa močno stoji. Vsak tedaj, tako je dejal Gospod, kateri sliši te moje besede in jih izpolni, bo podoben modremu možu, kateri je sezidal svojo hišo na skalo; in ploha se je vlila in prišle so vode, in vetrovi so pihali in so se v tisto hišo uprli in ni padla, zakaj ustavljena je bila na skalo. (Mt. 7, 24—25.) Tako tedaj Cerkev Kristusova ne bo padla, ker je ustavljena, pozidana na skalo: Ti si Peter, t. j. skala, je zatrdil Kristus, in na to skalo bom sezidal svojo Cerkev. (Mt. 16, 18.) Kako? ali nobena nevihta, naj prirjove odkoderkoli in besni kakorkoli, ji ne bo odkrila strehe, razdrapala zidov, porušila temeljev? Nobena! Poslušajte nadaljnjo besedo Kristusovo! — In peklenska vrata je ne bodo premagala. (Mt. 16, 18.) Kaj so to — peklenska vrata? V svojem domačem jeziku je rabil Jezus za pekel besedo šèol. Izjavil je torej, da njegove Cerkve šèolova vrata ne bodo premagala. Kaj se to pravi? Šèol pomeni pravzaprav po naše podzemlje. Judje so si namreč mislili, da je pod zemljo ogromen prostor, kamor mora iti vse, kar je na svetu. Predstavljali so si, da ima ta prostor na stežaj odprta vrata, skozi katera takorekoč neprenehoma zija in požira vse pozemske stvari, prav vse, brez izjeme. Če so torej rekli o čemerkoli: Šèolova vrata bodo to požrla ali premagala, pomeni to po naše: Minilo bo, uničeno bo, poginilo bo. Kristus pa je zatrdil o svoji Cerkvi, da je šèolova (peklenska) vrata ne bodo premagala. Torej ne bo minila, ne bo uničena, ne bo poginila; stalna bo in neporušna. Šèol, podzemlje, pekel — in tudi hudobni duhovi, ki tam doli prebivajo, je ne bodo pokončali, nobena sila je ne bo podrla.[8] — Ali nikoli ne? Nikoli ne! Zakaj on sam, Kristus, jo bo ohranjal, odbijal od nje pogubne napade. On sam, ki je Sin božji in vsemogočni Bog. — Glejte, jaz sem z vami vse dni do konca sveta (Mt. 28, 20), je dejal svojim učencem. To je tretja mogočna beseda iz Kristusovih ust. Ali mislite, da ji Kristus ne bo zvest? da je ne bo izpolnil? Če zaupate besedi poštenega soseda, če zaupate besedi vernega prijatelja, uglednega velmoža, kako da ne bi zaupali besedi Kristusovi? O, zaupati, verovati je treba! Jaz sem z vami vse dni do konca sveta. Kristus sam je s Cerkvijo svojo: s svojimi apostoli in njihovimi nasledniki, s Petrom in rimskimi papeži; z vsemi, katere bodo apostoli učili, krščevali, vodili, vladali; z vsemi, katere bo Peter in vsak njegov naslednik pasel, z jagnjeti in ovcami, z vsemi verniki — s celo Cerkvijo svojo je Kristus vsemogočni. In doklej? Do konca sveta, do konca dni. O, kdo bo tedaj kdaj porušil Cerkev? Kdo bo razgnal čredo? Kdo bo zatrl apostolsko nasledstvo in vse, kar mu je Jezus izročil? Kdo bo potrebil z zemlje versko družbo Jezusovo? Nihče nikdar! —

Pa saj je tudi ne sme nihče ugonobiti, Cerkve! Kaj pa bodo počeli brez nje ljudje, narodi, milijarde duš, s krvjo Kristusovo odkupljene? Ali ni Kristus za vse ljudi prelil krvi? Tako je tudi za vse ustanovil Cerkev, da se vsi rešijo po nji, vsi ljudje, kar jih bo do konca sveta. Zato pa mora biti Cerkev neomajna, neporušna do konca sveta.

Kdo bi še dvomil, moji častiti poslušavci, da bo Cerkev Kristusova, katoliška Cerkev večnotrajna? Ali ne govori tu tudi njena preteklost za njeno prihodnost? Kaj viharjev je že preživela Cerkev! Ali naj preletimo spet enkrat s hitrim pogledom stoletja njenega življenja? Zmerom iznova osvežujoč je ta pogled. — Komaj ustanovljena, ima Cerkev že proti sebi vse judovstvo. Petra in druge apostole kličejo pred sodnike, mečejo v ječe, tirajo v smrt. Cerkev ne umrje. Potem se judovstvo zveže s poganstvom. Veliko rimsko kraljestvo s svojimi mogočnimi cesarji se dvigne zoper Cerkev. Tristo let traja preganjanje. Ječe so prenapolnjene s kristjani, amfiteatri preplavljeni z njihovo krvjo, divje zveri prenasičene z njihovim mesom. Od dvaintridesetih papežev do Konštantina jih je trideset mučencev. Uboga Cerkev! Dioklecijan ima prav, ko da kovati novce z napisom Deleto nomine christiano — po izkoreninjenju krščanskega imena. In vendar ne! Dioklecijan se moti: Cerkev ni uničena, Cerkev živi in praznuje zmage, iz krvi enih otrok rastejo drugi, številnejši. — Toda pojavijo se hujši sovražniki. Krivoverci nastopijo: Arij, Nestorij, Pelagij in toliko drugih. Pekel ve: Cerkev je kraljestvo resnice; če se posreči zanesti vanjo zmoto, potem je po nji. Toda ne! Mnogo jih zabrede v zmoto, mnogo jih odpade, a to je le velo in suho listje z mogočnega drevesa. Drevo pa ostane in širi naprej svoje veje čez svet. — Pride Mohamed in odtrga od Cerkve cel Jug. Focij in vzhodnorimski cesarji odpovedo Cerkvi pokorščino in potegnejo za seboj večji del vzhodnega krščanstva. Na zapadu nastanejo homatije s tremi papeži ob istem času. Cerkev, gorje ti! In ko je nazunaj zopet red, začne vreti odznotraj. Poganski duh, zanešen od humanistov, se začne širiti in ž njim uživanjaželjnost, razkošnost, nepokorščina, verska nevednost. Versko in nravno propada ne samo ljudstvo, marveč marsikje tudi duhovščina in zlasti še redovništvo. Ali ne preti Cerkvi gotov pogin? Lastni otroci izpodkopavajo njeno zidovje. — In še hujše pride. Vstane nesrečni menih iz Wittenberga in s pomočjo svetnih knezov odkrhne od drevesa ogromno vejo, skoro cel Sever odloči od Cerkve. O, zdaj, zdaj je konec... Pa ne! Nikoli ne! Rane, težke rane so vsekane Cerkvi, toda njeni življenski sokovi ne usahnejo; vedno iznova krepko zapoljejo po nji in jo obnove, pomlade, da je le še lepša, močnejša. —

Pekel poišče še drugih sredstev. Sovražniki napadejo Cerkev v imenu svobode duha, v imenu prosvete, napredka, znanosti. Zasramovanje bljujejo vanjo in prezir. Voltaire, Rousseau in toliko drugih — kdo jih ne pozna! — vlečejo Cerkev v blato, da jo v njem pomandrajo, razteptajo. Njihovo delo rodi revolucijo, revolucija pa novo divje preganjanje Cerkve. Hiše božje so zaprte, sv. posode oskrunjene, zvonovi zavezani, vse cerkveno imetje zaplenjeno; na oltarju sedi kot boginja nesramnica; mnogo duhovnikov je Cerkvi nezvestih, drugi so pregnani, obglavljeni pod sekiro; papež vzdihuje v ječi. Resnično, kdo bi dejal, da z zatonom XVIII. stoletja ne bo zatonila tudi Cerkev katoliška za vekomaj... Toda počakajte! Jutro XIX. stoletja napoči. In kakor solnce, ki po burni nevihti začne zopet pogledovati izza razvlačujočih se in ginečih oblakov, tako vstaja Cerkev iz vihre francoske revolucije mirno in veličastveno in začne zopet blagodejno sijati izza razkrajajočih se meglâ krvi in greha in buditi iz razvalin novo življenje. In še in še — do najnovejših časov. Zmerom viharji, zmerom vojske, a zmerom odrešenje, zmaga, jačje življenje. Peklenska vrata Cerkve niso premagala. — In kakor je niso v preteklosti, je tudi v prihodnosti ne bodo![9] Nič se bati, naj pride, kar hoče: naša rešilna ladja se ne bo potopila. Nekoč, ko se je vozil po morju Cezar, se je ob nastalem viharju začel tresti krmar ladje. Cezar pa mu je zaklical: Kaj se bojiš! Ti voziš Cezarja... Mogočna beseda! Toda še mogočnejšo poznam. Recimo, da bi se kdaj ob viharju pričel tresti krmar katoliške Cerkve; ali mu ne bi zaklical v dušo Kristus: Kaj se bojiš! Ti voziš Kristusa...[10] Da, Kristus je v Cerkvi, kakor nekoč v ladji ob Genezareškem jezeru; on zapoveduje viharjem, viharji nikoli ne bodo zagrnili Cerkve njegove. —

Predragi! Vprašate me: Zakaj se torej vojskujemo za katoliško Cerkev, za njene poglavarje in vernike, njene nauke, zapovedi, pravice — če bo Cerkev, če bo vse to ostalo neminljivo do konca sveta? Odgovor je jasen. Zato, moji častiti poslušavci, da Cerkev med nami ne mine, v naših srcih, v naših družinah, v naših občinah, v našem narodu. Zakaj kakor gotovo Cerkve nihče ne potrebi s sveta, tako gotovo pa se lahko loči od nje posamezen človek, pa tudi cele skupine ljudi, celi kraji, cela ljudstva. To pa je poguba — ne za Cerkev, marveč za odpadnike. Poguba, če ne za ta minljivi čas, pa — kar je hujše! — za vso neminljivo večnost. Amen.

IV.

Trdnjava resnice.

Kristus je ustanovil versko družbo, svojo Cerkev, katoliško Cerkev zato, da bi se vsi ljudje po nji zveličali. V ta namen je izročil Cerkvi vse, česar je za zveličanje treba: svoj božji nauk, svoje zapovedi, sredstva milosti. Vse to naj bi Cerkev delila vsem ljudem vseh časov in jih tako vodila k Bogu, v večno srečo. Toda ali pa bo Cerkev vsem ljudem vseh časov delila vse to pristno in nepokvarjeno? Ali ne bo v teku stoletij kaj nauka Kristusovega pozabila ali izkvarila? kaj zapovedi opustila ali predrugačila? kaj Kristusovih sredstev milosti zavrgla ali z drugimi, nekristusovimi zamenjala? Zakaj kdo pa je tista Cerkev, kateri je Kristus izročil za vse človeštvo svoje božje zaklade? Tista Cerkev je takozvana učeča Cerkev, so apostoli in njihovi nasledniki, je apostol Peter in rimski papeži. A vsi ti so pač ljudje, ljudje pa so slabi, zmoti, prevari, zablodi podvrženi. Zares, predragi! In vendar — ne bojte se! Kristus je dal svoji Cerkvi posebno pomoč, da njegove nauke, zapovedi, vsa sredstva zveličanja nepokvarjene ohranja: dal ji je dar nezmotljivosti, tako da se v verskih in nravnih naukih in v vsem tem, kar je v bistveni zvezi z našim zveličanjem, nikdar zmotiti ne more. To naj vam danes pokažem, da boste spoznali, kako velika dobrota je za nas Cerkev Kristusova, katoliška Cerkev, in kako jasna je naša dolžnost, verovati, kar ta Cerkev uči, in izpolnjevati, kar ukazuje.

*

Najprvo se zopet sklicujem na božjo besedo Kristusovo. Ko je izročil Gospod apostolom svojo trojno službo, da namreč vsem ljudem oznanjujejo njegov nauk in njegove zapovedi in jim dele sredstva zveličanja, je dejal njim in njihovim naslednikom v službi: Glejte, jaz sem z vami vse dni do konca sveta. (Mt. 28, 20.) To svojo obljubo je Kristus gotovo izpolnjeval, jo izpolnjuje in jo bo izpolnjeval vsekdar. Torej je zares bil, je in bo z apostoli in njihovimi nasledniki, vršečimi njegovo trojno službo. Če pa Kristus, večna resnica in luč sveta, apostole in njihove naslednike, t. j. poglavarje Cerkve, v njihovi učeniški, duhovniški in pastirski službi neprenehoma vodi in podpira, kdo bo dejal, da se morejo le-ti kdaj motiti v tem, kar je ljudem v zveličanje? Prav tako je obljubil Kristus svojim apostolom Sv. Duha: Jaz bom Očeta prosil, in vam bo drugega tolažnika dal, da pri vas ostane vekomaj, Duha resnice. (Jan. 14, 16.) Kadar pa pride on, Duh resnice, vas bo učil vso resnico.

(Jan. 16, 13.) Ker so bili apostoli umrljivi ljudje in niso mogli vedno živeti na zemlji, je jasno, da je zopet ta obljuba, govoreča o Duhu resnice, ki ostane vekomaj, veljala apostolom in njihovim naslednikom. Torej s poglavarji Cerkve, z učečo Cerkvijo vseh časov je bil, je in bo vsekdar Duh resnice, Sv. Duh, ki uči vso resnico. Kako bi bilo torej mogoče, da bi se Cerkev v božjem nauku, v zapovedih, v sredstvih milosti kdaj zmotila? Če bi to mogoče bilo, moji častiti poslušavci, ali bi potem mogel Kristus, večna modrost, ali bi mogel vsem ljudem zapovedati, da poslušajo Cerkev? A čujte le, kako strogo to ukazuje! Kdor vas posluša, govori apostolom in v njihovi osebi vsem prihodnjim njihovim naslednikom, kdor vas posluša, mene posluša; in kdor vas zaničuje, mene zaničuje. (Luk. 10, 16.) In na drugem mestu: Če pa (tvoj brat) Cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nevernik in očitni grešnik! (Mt. 18, 17.) In še: Kdor veruje (Cerkvi kajpada!) in bo krščen, bo zveličan; kdor pa ne veruje (Cerkvi kajpada!), bo pogubljen. (Mk. 16, 16.) Tako daleč torej: z večno kaznijo grozi Kristus tem, ki ne verujejo Cerkvi. Ali je potem res mogoče, da bi Cerkev kdaj oznanjevala ali ukazovala verske zmote? Ne, iz samih besed Kristusovih je gotovo, da se Cerkev v veri ne more zmotiti, da mora imeti dar nezmotljivosti. —

Seveda ga mora imeti. Saj drugače bi svet, bi človeštvo kmalu nič ne imelo od Cerkve. Zakaj Kristus je Cerkev postavil na ljudi, in ljudje, sami sebi prepuščeni, so — kakor smo v začetku prav rekli — zmotljivi. O, kako hitro bi se začeli razhajati od resnice Kristusove na vse strani! Tako pač, kakor vidimo to pri krivovercih, ki so zavrgli nezmotljivo učno oblast. V koliko sekt so razcepljeni! Eni verujejo tako, drugi drugače — o isti stvari. O temeljnih resnicah, o samem božanstvu Kristusovem si nasprotujejo. Na čisti evangelij prisegajo, a nihče njih več ne ve, kaj je čisti evangeljski nauk. Tako bi bilo kmalu po Kristusovi smrti splošno na svetu. Če ne sami apostoli, bi pa gotovo že nepredaleč od njih oddaljeni nasledniki zabredli v zmoto, in Cerkev Kristusova, komaj sezidana, bi se podrla: zakaj če ne bi imela več nauka Kristusovega, bi jasno ne bila več Cerkev Kristusova. In kako naj bi se potlej zveličali po nji vsi ljudje do konca sveta? O, če Kristus ni dal svoji Cerkvi nezmotljivosti, potem je bilo vse njegovo delo za Cerkev zastonj, kaj pravim: vse njegovo delo za človeštvo je bilo zastonj, zastonj vse trpljenje njegovo za odrešenje sveta, zastonj sploh njegov prihod na svet. Zakaj po njegovem odhodu s sveta bi bil svet naenkrat spet tam, kjer poprej — v temi in smrtni senci. To pa ni mogoče. Božja dela ne morejo biti zastonj. Zato pa ni nobenega dvoma: nezmotljivost je Cerkvi potrebna, in nezmotljivost je Kristus Cerkvi tudi dal. —

Če je ni dal, pa naj povedo nasprotniki katoliške Cerkve, kdaj se je ona še zmotila v tem, kar je vsem svojim udom verovati in izpolnjevati ukazala! En sam nauk naj pokažejo, ki bi ga bila Cerkev vsemu katoliškemu svetu verovati zapovedala, pa bi ne bil nauk Kristusov, obsežen v Sv. Pismu ali v ustnem izročilu krščanstva! Povedo naj, kdaj, kje in kako je Cerkev le eno samo zapoved Kristusovo odpravila ali izpremenila! Imenujejo naj čas, kraj, natančne okoliščine! Ne, ničesar nimajo nasprotniki Cerkve pokazati! Nekaj govore o novih dogmah, ki da jih je Cerkev v teku stoletij ustvarila. Pa Cerkev ni nikoli ustvarila nobene nove dogme ali verske resnice. Pač je v teku stoletij izdala marsikako versko odločbo, je zatrdila, razložila ali natančno določila gotove verske nauke, o katerih so nekateri ali tudi mnogi dvomili, ali so od Boga razodeti, ali ne, in kako jih je treba prav umeti. S tem pa ni Cerkev uvedla novih verskih resnic, marveč je le prvotno razodete ob posebnih prilikah, iz posebnih vzrokov slovesno iz zakladnice vere dvignila in jih svetu v jasni luči pokazala. To ni verska novotarija in zmota, marveč je le izpopolnjenje in poglobljenje našega verskega spoznanja. Cerkev nam z vsako dogmo samo določno pove: To in to je od Boga razodeti verski nauk, tak in tak je, tako je živel od nekdaj v krščanstvu, čeprav morda tuintam bolj skrit, morda celo pozabljen, morda od nekaterih celo napačno umevan, morda celo napadan. To pove Cerkev; staro vero na novo poudari, jo točno opredeli, razloži, ne pa da bi kdaj kak nov verski nauk ustvarila. —[11]

Nasprotno! Kadarkoli so se v katoliški Cerkvi od strani posameznih učenikov pojavile resnične verske novotarije, jih je Cerkev vselej takoj zavrnila, obsodila, zavrgla, in njeni verniki so njene izreke sprejeli kot gotovo resnico in se tudi v versko močno razburkanih časih glede na pravo vero popolnoma pomirili. Samo par zgledov! V IV. stoletju taji Arij božanstvo Kristusovo. Mnogo privržencev dobi, zadosti kristjanov zapelje v zmoto. Toda 325. leta se sestane v Niceji cerkveni zbor in zavrže Arijev nauk, in vse krščanstvo je prepričano: kdor je še z Arijem, ta je krivoverec. — Eno stoletje pozneje vstane Nestorij in pravi, da Marija ni resnično Mati božja, da je pač χριστοτόκος, ne pa θεοτόκος, kristorodica, ne pa bogorodica. Lep del krščanstva je zbegan po tem nauku, vse nestrpno čaka izreka Cerkve. Zbere se učeča Cerkev v Efezu l. 431., obsodi Nestorija, in vse krščanstvo se oddahne, ko določno čuje: Kar je od nekdaj verovalo, to je prav, Marija je resnično Mati božja. — V poznejših stoletjih zapuste Grki in Rusi edinost Cerkve in tako praktično taje papeževo vrhovno oblast. Cerkveni zbor v Florenci l. 1439. pove: Rimski papež je naslednik Petrov in namestnik Kristusov na zemlji, poglavar vesoljne Cerkve, in vsi prepiri so končani: v enem taboru je prava Cerkev, v drugem — vsak se tega zaveda — so razkolniki. — Eno stoletje zatem pridejo Luther, Kalvin, Henrik VIII. in uče vse polno naukov, tujih katoliškim ušesom. Kaj je s temi nauki? Kako je? Cerkveni zbor tridentinski formulira iznova ves katoliški in apostolski nauk, in vse krščanstvo ve, pri čem da je: tam so krivoverci, tu je pravovernost doma. In tako vselej v zgodovini Cerkve[12] — prelep dokaz, da je bila učeča Cerkev sama o svoji nezmotljivosti vsekdar prepričana, in da je bila vsekdar prepričana o nji prav tako poslušajoča Cerkev, t. j. družba njenih vernikov. —

*

Predragi! Kakšno silno veljavo daje dar nezmotljivosti sv. Cerkvi, materi naši! Ali ne terja ona, oprta na to svojo čudovito lastnost, ali ne terja po pravici, da vsi njeni otroci to, kar ona uči, verujejo, to, kar ona za zveličanje zapoveduje, ubogajo? O kako da ne z vso pravico! Ali ni njena nezmotljivost varna, čisto varna pot v zveličanje za vsakogar? Zato pa jo morajo poslušati majhni in veliki, preprosti in učeni. O, naj zlasti učeni nikar ne pravijo: Mi znamo sami misliti, raziskovati, mi ne potrebujemo Cerkve. Oduren napuh je to. Tudi oni potrebujejo Cerkve, če hočejo iti v življenje. Neglede na milost, ki jo morejo zajemati samo v Cerkvi, velja tudi zanje: Izpolnjuj zapovedi! Katere in kako, to pa ve in pove samo nezmotljiva Cerkev. In potem je Kristus oznanil po Cerkvi zadosti povsè nadnaravnih resnic, skrivnosti, do katerih se naš razum sploh povzpeti ne more. Pri tistih pa, do katerih človek sam kakorkoli doseže, ostane naš človeški razum zmotljiv, Cerkev pa nezmotljiva. Kdo bo tedaj v temi ugasnil luč in izpustil po sobi kresnico, zato da bo bolje videl? Pameten človek nobeden! Amen.

V.

»Ti si Peter, t. j. skala.«

Cerkev Kristusova, katoliška Cerkev je nezmotljiva. To smo zadnjič pokazali, o tem ne more biti nobenega dvoma. Če je Cerkev tista, ladja, ki naj nosi človeštvo v pristan večnega življenja, — in to je —, ne sme nikoli dobiti razpoke, ki bi vdrla skoznjo povodenj zmote; zakaj tako se potopi ladja in večna sreča človeštva ž njo. Toda, moji častiti poslušavci, radi bi vedeli natančneje: kdo pa ima v Cerkvi dar nezmotljivosti? Videli smo, s kom je obljubil Kristus ostati do konca sveta in komu je zagotovil Sv. Duha, ki uči vso resnico. To so apostoli s Petrom, to so nasledniki apostolov, škofje, združeni z rimskim papežem. Ti imajo dar nezmotljivosti: ne vsak posamezen škof zase, marveč vsi škofje skupaj v zvezi s papežem, kakor namreč predstavljajo od Kristusa ustanovljeno učno oblast, učečo Cerkev. Ta učna oblast uči nezmotljivo, kadar škofje, zbrani na občnem cerkvenem zboru v verskih ali nravnih rečeh kaj sklepajo in papež njihovemu sklepu pritrdi. Občni cerkveni zbor ali koncil je tisti, na katerem se na

papežev poziv snidejo škofje iz različnih krajev sveta, če ne vsi, pa vsaj v velikem številu, da skupno s papežem odločujejo o stvareh, tičočih se cele Cerkve. Uči pa cerkvena učna oblast nezmotljivo tudi, kadar škofje, po svetu raztreseni, v kaki verski zadevi kaj odločijo in papež to odločitev potrdi. Slednjič je v Cerkvi nezmotljivo tudi tisto navadno oznanjevanje verskih in nravnih resnic, ki je v soglasju med seboj in v soglasju z rimskim papežem vrše škofje med vernim ljudstvom dan na dan, sami ali po svojih pomočnikih, mašnikih. Torej škofje v vzajemnosti s papežem. — A zdaj dalje! Nezmotljiv, moji častiti poslušavci, pa je v Cerkvi tudi njen vrhovni poglavar, papež sam, kadar govori z apostolske stolice, ex cathedra, t. j. kadar kot najvišji učenik in pastir odločuje za vso Cerkev o verskih in nravnih naukih. — Nezmotljivost papeževa! Kakšen vihar je zbudil med Cerkvi sovražnim svetom ta nauk, ko je bil l. 1870. na cerkvenem zboru vatikanskem slovesno proglašen! Kako so že med zborovanjem napenjali nasprotniki vse žile, da bi slovesno proglašenje te resnice preprečili, in kako so po proglašenju šuntali zoper ta nauk, zoper papeža in Cerkev sploh! Klevetali so, obrekovali, na vse načine blatili, da bi, če kako mogoče, zbegali tudi dobre kristjane.[13] Pa tudi dandanes še, dasi se je vihar od takrat polegel, boste lahko vsak čas naleteli na knjižure in umazane liste, kjer se kak pisún nad to katoliško dogmo huduje ali se iz nje norčuje, jo zavija, ponareja, napak tolmači. Zato je prav, da ko smo govorili o nezmotljivosti Cerkve sploh, govorimo tudi o papeževi nezmotljivosti posebej. In ker je le-tu skoraj vse na tem, da prav razumemo, kaj ta nezmotljivost ni, in kaj je, bom z današnjim govorom najprej le-to kolikor mogoče točno razložil.

*

Kadar pravimo papeževa nezmotljivost, ne govorimo vprav preveč natančno, precizno. Zanimivo je, da je tudi v aktih cerkvenega zbora vatikanskega, ki je naš nauk slovesno proglasil, da je torej v aktih, s katerimi se je razglašenje pripravljalo, tudi nosilo dotično poglavje do zadnjega naslov: O nezmotljivosti rimskega škofa. Preprost in poljuden naslov, kateremu je pa tudi manjkalo točnosti. Kajti po tem naslovu bi lahko kdo sodil, da je nezmotljivost papeževa zvezana z njegovo osebo in da se torej lahko razteza na vsa dejanja te osebe. To je pa napačno. In zato so na željo mnogih škofov oni naslov izpremenili in zapisali namesto njega: O nezmotljivi učeniški službi rimskega škofa. To pa je točno. Nezmotljivost ni zvezana z osebo papeževo, marveč z njegovim dostojanstvom, z njegovo službo, in še to le z gotovimi dejanji njegove službe.[14] Namreč: papež mora govoriti ex cathedra — izraz, ki so ga rabili že sv. Ciprijan, Optat in sv. Avguštin,[15] in ga je vatikanski cerkveni zbor posvetil — ex cathedra, t. j. papež mora v svoji lastnosti kot najvišji, od Kristusa postavljeni učenik in pastir Cerkve izreči, da je ta ali oni verski ali nravni nauk od Boga razodet in da ga morajo vsi katoličani trdno verovati. —

Naj to, moji častiti poslušavci, zlasti na negativno plat, bolj podrobno pojasnim! —

Papež je nezmotljiv. Kaj to ne pomeni? To predvsem ne pomeni, da je papež brezgrešen, da grešiti ne more. Grešiti ali ne grešiti, je stvar, ki tiče posameznega človeka; nezmotljivost pa je dar, podeljen papežu za celo Cerkev. Grešiti je stvar volje; nezmotljiv biti pa je stvar od Sv. Duha razsvetljenega razuma. Papež je človek, kakor drugi, in greši lahko, kakor drugi. Sleherni dan moli tudi on pri sv. maši Confiteor in se sklonjen pred Bogom udarja na prsi rekoč: Mea culpa! mea culpa! mea maxima culpa! — Moj greh! moj greh! moj veliki greh! In tisto plakajočo molitev, ki jo Cerkev ob vsakem mrtvaškem opravilu pošilja k Bogu: Odveži, o Gospod, dušo svojega služabnika od vseh vezi greha! tisto molitev Cerkev ob krsti vsakega papeža celo petkrat ponovi in petkrat zakliče ob papeškem grobu: Reši njegovo dušo peklenskih vrat![16] Pa kaj! saj vemo — in o tem bom še govoril — da so papeški prestol enekrati onečastili možje, katerih življenje se resnično ni zlagalo z vzvišeno njihovo službo, čeprav — to moram že danes poudariti — je božja previdnost po ogromni večini naklanjala Cerkvi zmerom papeže, ki so bili velikani tudi po čednosti in svetosti. Toda svetost ali grešnost, to je vsakega človeka in tudi papeževa privatna stvar in nima z nezmotljivostjo nič opravka. Papež je nezmotljiv samo v božjem nauku. —

Toda pazimo! V kakšnem nauku? kdaj? Ali bi bil papež nezmotljiv, če bi n. pr. kot učenjak z drugimi učenjaki vred govoril ali pisal, kaj vem, o matematiki, o fizikalnih in tehniških problemih, o naravoslovju, o zvezdoznanstvu, o zgodovini, o filozofiji, o politiki, o kakršnikoli svetni vedi in znanosti? Ne, moji častiti poslušavci! Tudi če bi bil učen kakor Benedikt XIV., zgovoren kakor Pij IX., globok kakor Leon XIII., če bi imel tako blesteč slog kakor Gregor XVI., če bi prekašal po duhovitosti in nadarjenosti Avguština, Tomaža Akvinskega in vse duševne velikane — bi bil njegov nauk, njegovo pisanje ali govor, lahko prav tako zmoten kakor vsakega drugega učenjaka. Papež je nezmotljiv samo, kadar uči to, kar je nam v zveličanje, samo v stvareh Kristusove vere in morale. —

Toda še pazimo, predragi! Papež lahko kot učenjak - bogoslovec razpravlja tudi o verskih in nravnih naukih — tako, kakor je v vseh stoletjih razpravljalo o njih na tisoče bogoslovnih strokovnjakov. Papež tudi lahko pridiguje vernikom. Glej, romarji prihajajo s celega sveta v Rim in se zgrinjajo okrog njegovega prestola, in on jim razlaga verske resnice ter jih vzpodbuja h krščanski nravnosti in h krepostnemu življenju po veri. Ali je pri takem verskem učenju papež nezmotljiv? Gotovo je, da bo papež kot učenjak - bogoslovec pisal vsekako tehtno, strokovnjaško in zato vsega uvaževanja vredno. Nobenega dvoma tudi ni, da bo papež kot cerkveni govornik, kot pridigar, nastopil izborno pripravljen, da bo vse, kar bo govoril in učil, globoko zasnovano, temeljito premišljeno in zato ter zaradi vzvišene osebe pridigarjeve vsega spomina in češčenja vredno. Toda nezmotljiv papež v teh primerih tudi v verskih in nravnih resnicah ni. —

Kdaj tedaj? Povejmo v tretje! Samo, kadar govori ex cathedra; kadar v moči svoje apostolske oblasti kot najvišji učenik in pastir Cerkve za vso Cerkev o verskih in nravnih naukih kaj odloči (definira), tako da morajo dotično odločbo v vesti sprejeti vsi verniki pod kaznijo anateme, t. j. izobčenja iz cerkvenega občestva. — To in samo to je papeževa nezmotljivost. Ni privileg, predpravica osebe; privileg je, predpravica službe. Papeža ne varuje ne greha, ne zmote v posvetnih rečeh, celo ne zmote v verskih rečeh, kadar govori kot privatna oseba, kot kak drug človek, kak drug škof, kak drug duhovnik. Varuje ga zmote samo v verskih rečeh, ki jih odločuje v svojem dostojanstvu kot vrhovni učenik in pastir vesoljne Cerkve za vesoljno Cerkev. — Postavim sem zgled. L. 1854 je papež Pij IX., ne da bi bil sklical občni cerkveni zbor, proglasil nauk o brezmadežnem spočetju Device Marije. — V čast svete in edine Trojice — poslušajte, kako slovesno je podano tako proglašenje! — v kras in lepotijo Device božje Porodnice, v povišanje katoliške vere in pomnoženje krščanske pobožnosti, po oblasti našega Gospoda Jezusa Kristusa, blaženih apostolov Petra in Pavla in svoji — izrečemo, proglasimo in odločimo, da je nauk, ki uči, da je bila preblažena Devica Marija v prvem trenutku svojega spočetja po posebni milosti in odlikovanju vsemogočnega Boga, z ozirom na zasluženje Jezusa Kristusa Odrešenika človeškega rodu, od vsakega madeža izvirnega greha čista obvarovana (da je ta nauk) od Boga razodet in da ga morajo torej vsi verniki trdno in stanovitno verovati . . .[17] To, moji častiti poslušavci, je govorjenje ex cathedra. Kar je ta papež tu v svet razglasil, to je prosto vsake zmote. To je verska resnica, čista in večna, ki ne bo nikoli prešla.

*

Prihodnjič bom z lahkoto dokazal, da papež tak dar nezmotljivosti resnično ima, da ga mora imeti. Danes pa iz razloženega pojma te nezmotljivosti že lahko presodite, kaj je s tistimi navadnimi ugovori proti papeževi nezmotljivosti, ki jih beremo ali slišimo. Papež je nezmotljiv, se posmehujejo eni: če bo torej učil, da je črno belo in belo črno in da je dvakrat dve pet — bo to nezmotljivo res . . . Kako prostaško, res, le pouličnega jezika vredno klevetanje! Kdaj je take abotnosti oznanjala katoliška Cerkev? — Papež je nezmotljiv; ta nauk, govore drugi, je ovira svobodni znanosti. — Kako to? Kaj je to — svobodna znanost? Če mislite tisto, ki nasprotuje veri, vam povem, da to ni znanost. Zakaj znanosti predmet je resnica; kar pa nasprotuje božji resnici, tisto je gotova laž. Če pa nimate v mislih nasprotovanja z vero, potem bodite brez skrbi: znanost bo zmerom lahko svobodna raziskovavka vse naravne resnice, kakor bo nezmotljivost papeževa čuječa varuhinja nadnaravne. — Še drugi pa celo pravijo: Papež je nezmotljiv; torej bo n. pr. njegova vsakokratna politika za vse katoličane obvezna. Kakšna nevarnost tiči v tem za države! — Oj krivičnega natolcevanja! Kaj ima nezmotljivost skupnega s politiko! Ali niso ljudje, ki kaj takega govore, le sovražniki Cerkve? Ali ne bi le radi nahujskali nanjo svetne oblasti? Resnično, zlobo ali nevednost razodevajo vsi, ki pogrevajo take in enake ugovore proti papeževi nezmotljivosti. Mnogi pa zlobo in nevednost — oboje. Amen.

VI.

»Ti si Peter, t. j. skala.«

Ime papež je od grškega πάπας, t. j. oče. Rimski papež je namreč duhovni oče vseh vernikov, ker je duhovni oče vseh škofov in mašnikov, ki dajejo človeštvu nadnaravno življenje. Tisti mašnik, ki nas je krstil, ki nam je podelil prvo sv. obhajilo, ki naše duše v spovednici očiščuje greha in jih vodi h kreposti, k življenju milosti, je naš oče, naš duhovni oče. To pa je le tako, da je po svojem škofu zvezan s papežem. Tisti škof, čigar blagoslov z željnim srcem sprejemamo, ki v njem spoštujemo polnost svečeništva, ki pri sv. birmi pomnožuje nadnaravno življenje v naših dušah, je naš oče, naš duhovni oče. To pa je le tako, da je sam duhovni sin papežev, zvezan z njim po neposrednem edinstvu. Papež je zemeljski vir vsega duhovnega očetovstva. Kakor je Bog naredil Adama za očeta vsega naravnega življenja človeškega, tako je Kristus - Bog naredil papeža za očeta vsega človeškega nadnaravnega življenja. Zato pravimo papežu najbolj po pravici — oče, sveti oče. Oče vseh vernikov je papež, ker se od njega raztaka do vseh življenje milosti; oče je zlasti tudi, ker lomi človeštvu kruh življenja, čisto resnico vere Kristusove, ki nas je osvobodila za večno življenje.[18] V ta zadnji namen je papež nezmotljiv. Kaj to pomeni in kaj ne pomeni, smo zadnjič razložili. Danes poglejmo, če je sploh res, kar trdimo, da ima namreč rimski papež kot najvišji učenik in pastir Cerkve Kristusove dar nezmotljivosti.

*

Pokličimo si spet v spomin besede Kristusove, s katerimi je bilo papeštvo ustanovljeno. Kar velja o prvem papežu, sv. Petru, to velja o vseh. — Ti si Peter (skala) in na to skalo bom zidal svojo Cerkev, in peklenska vrata je ne bodo premagala. (Mt. 16, 18.) Pasi moja jagnjeta! Pasi moje ovce! (Jan. 21, 15, 17.) Premišljujmo te besede! Sv. Peter in vsak njegov naslednik, rimski papež, mora biti skala, na kateri bo stala Cerkev v nepremagljivi trdnosti, tako da je tudi peklenske moči nikoli porušile ne bodo. Ali pa bo sv. Peter in vsak njegov naslednik res taka skala, če v verskih in nravnih naukih ne bo nezmotljiv? Če ne bo nezmotljiv, bo zmotljiv; bo skala, ki jo val zmote lahko zamaje. Če pa se zamaje skala, na kateri Cerkev stoji, se bo zamajalo tudi poslopje, se bo razpokalo zidovje, se bo posula, porušila Cerkev Kristusova, ki je poslopje resnice. Kje pa bo potem obljuba Kristusova, da bo Cerkev trdno stala, tako trdno, da je ne bodo premagala peklenska vrata?

O, s tem, da je naredil Kristus sv. Petra in njegove naslednike za skalo, za vekotrajni fundament svoje Cerkve, jih je moral narediti tudi neomajne, neporušne v tem, kar je bistvo Cerkve, v resnici božji; z drugo besedo, narediti jih je moral nezmotljive. — In če naj bo sv. Peter in vsak njegov naslednik, rimski papež, najvišji pastir cele črede Kristusove, ali ne sledi toisto? Kako da ne! Ali naj on, ki pase jagnjeta in ovce, učence in vse druge apostole, vernike in vse druge škofe, ali naj on celo čredo lahko zažene na pašo zmote in laži, tako da se cela čreda, učenci in vsi drugi apostoli, verniki in vsi drugi škofje lahko napasejo strupene hrane in namesto da se po Kristusovi volji vsi rešijo, vsi poginejo? O, to ni mogoče! to ni mogoče! Kristus je moral poskrbeti zato, da najvišji pastir nikoli ne more zapeljati vse črede v zmoto; Kristus je moral dati sv. Petru in njegovim naslednikom dar nezmotljivosti, da vsekdar blagoslovljeno pasejo čredo njegovo po pašniku čistega božjega nauka.

Vsekako! Ali ni mar Kristus tudi izrecno povedal, da je to storil? Poslušajte zdaj druge njegove besede, ki jih je govoril Petru! — Simon, Simon, mu je dejal pri drugi priliki, glej satan vas je hotel imeti, da bi vas presejal kakor pšenico. Jaz pa sem prosil zate, da ne jenja tvoja vera; ti pa zopet[19] potrjuj kdaj svoje brate! (Lk. 22, 31—32.) Kaj se to pravi? Kristus napoveduje nevarnosti in boje zoper apostole in Cerkev z najhujše strani, od

satana samega. Satan, oče laži, ki je sam odpadel od resnice, želi tudi te, ki so Kristusovi, od resnice odvrniti in zato jih hoče pretresati v viharjih krivih naukov, kakor pšenico v rešetu. Vse bi rad zapeljal v zmoto on, ki je sovražnik Kristusov in njegovih odrešenih. Toda ne bo se mu posrečilo. Zakaj ne? Zato, ker Petrova vera ne bo jenjala. ne bo omahnila. Kristus sam je prosil za Petra. Ali ne bo uslišana molitev Kristusova, ki je tudi v svojem trpljenju molitve in prošnje z mogočnim glasom in s solzami daroval njemu, kateri ga je zamogel oteti smrti, in je bil uslišan, pravi apostol, zavoljo svoje vdane volje? (Hebr. 5, 7.) Pač res! Molitev Kristusova za Petra ne more biti brezuspešna, mora biti uslišana. Zato Petrova vera ne bo jenjala — nezmotljiv bo v veri. In čemu nezmotljiv? Da potrdi v veri svoje brate, da nezmotljivo uči vse, ki jih bo satan izkušal pogrezniti v zmoto, da kot najvišji učenik in pastir Cerkve obvaruje to Cerkev zmote. Pa ne samo Peter — tudi vsi nasledniki njegovi morajo biti tako nezmotljivi. Ker namreč stiske (satanove) ne nehajo do konca sveta, pravi učeni Tirin, tudi ta posebni dar (nezmotljivosti) ne sme nehati, ampak mora neprikrajšano živeti v naslednikih sv. Petra.[20]

Tako, moji častiti poslušavci, nam je nezmotljivost rimskega papeža zajamčena v več nego eni besedi Kristusovi. Kaj čuda potem, če jo izpričuje tudi vsa krščanska starodavnost! Vsa krščanska starodavnost govori tako, da sv. Peter kot najvišji učenik in pastir črede Kristusove v svojih naslednikih na rimskem prestolu naprej živi. Vsa krščanska starodavnost smatra rimskega škofa za središče cerkvene edinosti v veri. Vsa krščanska starodavnost priznava, da je vsak verski spor z odločitvijo papeževo končan. V tem trojnem pričevanju vse krščanske starodavnosti pa je brez dvoma izražen nauk o nezmotljivosti papeževi. — Samo za zgled poslušajte, kako govore sv. očetje! Sv. Irenej, škof lugdunski pravi, da je v rimski cerkvi, t. j. v rimski škofiji, ki jo neposredno vodi naslednik sv. Petra, zmerom prava vera doma. S to cerkvijo, pravi, se morajo zaradi njene višje oblasti ediniti vsi verni vseh krajev, ker se je v nji vedno ohranilo tisto izročilo, ki je od apostolov. Sv. Ciprijan zagotavlja, da je ta, ki je odpadel od Petrove stolice, odpadel tudi od katoliške Cerkve. Sv. Avguštin ima za končnoveljavno odločen vsak verski prepir, če ga je odločil rimski papež: Roma locuta, causa finita — Rim je govoril, stvar je dognana.[21] Sv. Peter Krizolog piše, da se je treba pokoriti rimskemu papežu, ker sv. Peter, ki živi in predseduje na svojem sedežu, uči pravo vero tiste, ki jo iščejo.[22] — In to pričevanje prvih krščanskih stoletij o nezmotljivosti Petrovih naslednikov se v poznejših vekih nič ne izpremeni. Nasprotno, zmerom bolj očitno je izražajo cerkveni očetje in učeniki pa tudi cerkveni zbori, tako občni cerkveni zbor v Kalcedonu (l. 451) in v Carigradu (l. 680), ki oba proglašata izreke papeževe za izreke sv. Petra; tako 4. občni zbor v Lateranu (l. 1215) in zbor v Florenci (l. 1439), ki oba označujeta papeža za najvišjega učenika Cerkve; koncil v Lugdunu (l. 1274), ki poudarja, da mora verska sporna vprašanja odločevati rimska stolica.[23] Iz vsega tega je jasno, da občni cerkveni zbor vatikanski, ki je dogmo papeške nezmotljivosti slovesno proglasil, ni ustvaril nove vere, marveč je le od nekdaj v Cerkvi živečo vero, ko so se jeli čimbolj pojavljati nekateri, ki bi jo radi tajili, določno in za vsakega jasno izrekel. —

Da, ta vera je morala biti resnica, odkar živi Cerkev. Tudi sam naš razum tako zahteva. Zakaj brez nezmotljivosti najvišjega učenika v Cerkvi bi bil Kristus tudi pri vsi nezmotljivosti celega učeniškega zbora, t. j. škofov s papežem na čelu, premalo poskrbel za svojo Cerkev. Premalo zlasti za tiste čase, ko bi se pojavljali v Cerkvi verski dvomi in zmote, ko bi se pa zaradi kakršnihkoli zaprek ves učeniški zbor Cerkve ne mogel zbrati, da s svojimi odločbami razžene dvome, zajezi krivoverstva. Kam bi se takrat obračala srca po gotovost, po luč, po resnico? Ali ne bi dvomi vsebolj razjedali duš, ko bi se učeča Cerkev ne mogla sniti in govoriti, ko bi dejansko nikogar ne bilo, da bi dvome ubil? Ali ne bi tema čimdalje bolj na široko grabila okrog sebe, ko bi od nikoder ne posijala luč, ker bi posijati ne mogla? Zgodovina pozna take čase — in nemara še pridejo! — ko je bila v verskih zmedah edina rešilna parola:

Rim! papež! Vprašajmo Rim! govori naj papež, nezmotljivi papež! —

*

Predragi v Gospodu! Nezmotljivi papež —. Ali nas bo torej razumel svet katoličane, zakaj je s toliko silo vtisnjeno to ime v naše duše; zakaj je s tolikim spoštovanjem izrekajo naša usta; zakaj zatrepeče vse v naših srcih, kadar je slišimo s častjo izgovarjati druge — in zakaj se dvigne v nas vihar ogorčenja vselej, kadar nam kdo to ime blati in ponižuje? Ali nas bo svet razumel prav, ali nas ne bo razumel prav, kako in zakaj smo rimski in papeški ter s solzami zahvaljujemo večnega Boga, da smo? Vse drugo, kar bi nam utegnila podtikati hudobija, je neresnično; resnično je samo eno: Mi ljubimo Rim, ker je tam Skala resnice Kristusove, brez katere ni zveličanja našim dušam; mi se z ginjenim srcem klanjamo pred prestolom papeževim zato, ker je papež tista skala; zato, ker tudi o najrevnejšem starčku, ki sedi na papeškem prestolu, naj mu bo ime Gregor ali Leon ali Benedikt ali Pij, velja to, kar so l. 1862. v Rimu zbrani škofje v svoji adresi klicali Piju IX.: Ti si za nas učenik zdravega nauka, ti si središče edinosti, ti si ljudstvu neusahljiva luč, pripravljena od božje modrosti. Ti si skala in temelj Cerkve same, zoper katero peklenska vrata nič ne bodo premogla. Ko ti govoriš, slišimo Petra, ko ti odločuješ, ubogamo Kristusa.[24] Amen.

VII.

Nevredni papeži.

V življenju Cerkve se je resnično dogodilo, da sta bila papeški prestol in krona oskrunjena. Ne tolikokrat in tako, kakor bi hoteli sovražniki Cerkve — a vendarle. Vprav v časih, ko bi bila Cerkev potrebovala papežev, kakor je bil Gregor VII. ali Inocenc III., so zasedali apostolski prestol nekateri možje, ki bi jih zgodovina tudi v manj težkih časih ne mogla hvaliti. Sikst IV. se je sicer kot redovnik odlikoval po svoji učenosti in govorniških talentih in je tudi kot papež vkljub svoji starosti nemalo storil za omejitev turške nevarnosti in za povzdigo krščanske pobožnosti —; toda dal je povod opravičenim tožbam, da je preveč skrbel za svoje sorodnike in da je bil lakomen desetin in postranskih zaslužkov. Tudi osem let vladajoči njegov naslednik Inocenc VIII., prav kakor prednik Pavel II., nista bila brez slabosti nečakarstva, nepotizma. Zlasti pa nihče ne bo zagovarjal življenja Aleksandra VI., ki je bil kot Roderik Borja najprej vojščak, potem nadškof v Valenciji in kardinal, ter je živel slabo ne samo, preden je postal duhovnik, marveč tudi še potem.

Sicer so ga najnovejša zgodovinska raziskavanja oprostila mnogih grehot, ki jih je bila nanj navalila strankarska strast — da nič ne rečem o tisti literaturi, ki ji ni namen zgodovina in resnica, marveč senzacija in umazanost —; toda pokazala so pa najnovejša raziskavanja obenem, da je mož tudi kot kardinal dajal pohujšanje z nelepim življenjem, tako da je bila njegova izvolitev za papeža res veliko ponižanje za apostolski prestol.[25] To povemo tako, kakor je. — Toda ali bomo zaradi teh slučajev zdvomili nad papeštvom, nad Cerkvijo Kristusovo? Ali bomo imeli v njih še posebej nepremagljivo težkočo zoper nezmotljivost papeževo? Ah, nasprotniki Cerkve mislijo, v kakšno zadrego nas spravijo s tistimi par papeži, ki so bili v najžalostnejših časih Cerkve svojemu visokemu dostojanstvu v nečast! Mislijo, da ž njimi podero vso veličino papeštva, razdenejo vso božanstvenost katoliške Cerkve, zlasti pa še mislijo, da je v očigled le-teh slabih papežev, o katerih toliko kriče, da je v očigled le-teh verski nauk o papeški nezmotljivosti le še ironičnega posmeha vreden nezmisel. Pa ni tako! moji častiti poslušavci, ni tako! Tistih pet, šest nevrednih papežev, ki jih nič ne tajimo in ki jih Cerkev sama najbridkeje obžaluje, ne dokazuje nič ne proti papeštvu sploh, ne proti Cerkvi — najmanj pa še proti papeževi nezmotljivosti! —

Kaj naj, prosim vas, predragi, dokaže tisto bore številce slabih papežev proti papeštvu sploh? Ali, da papeštvo ni božjega izvora? Ne more — za njegov božji izvor imamo besedo Kristusovo. Ali, da papeštvo nima najvišje oblasti v Cerkvi? Ne more — nasproti je zopet ista beseda Kristusova. Čemu tedaj izigravajo nasprotniki Cerkve vedno in vedno iznova grehe onih maloštevilnih papežev? Ali hočejo s tistimi petimi, šestimi nevrednimi možmi celo reči: Glejte, taki so bili papeži sploh? Toda to bi bila brezprimerna predrznost, naravnost blazna smelost! Preglejmo celo dolgo vrsto papežev, od Petra do Pija XI., dvesto šestdeset po številu! Kje na svetu je še vrsta takih vladarjev? taka dinastija? Kje je še v eni nepretrgani zaporednosti toliko mož tako izredne nravne resnobe, kreposti, svetosti — kakor v vrsti dvesto šestdeseterih papežev? Ta vrsta se je začela s samimi mučeniki, žrtvami vere in ljubezni božje. Od sv. Petra do Melhijada, sodobnika Konštantina Velikega, štejemo dvaintrideset papežev. Dva sta morala zaradi vere v pregnanstvo; vsi drugi so bili obglavljeni, kamenjani, utopljeni, od divjih zveri raztrgani.[26] Katera druga dinastija ima take heroje? . . . Pa tudi pozneje, če ni bilo v papeštvu krvavega mučeništva, koliko je pa bilo nekrvavega! In kakor solnce je v vseh stoletjih sijala svetost premnogih. Poleg tridesetih mučencev je prištetih med svetnike še dvainpetdeset drugih papežev, tako da jih uživa nič manj nego skoro tretjina časti oltarjev. In pred drugimi mora utihniti vsaka kleveta. — O ne, predragi! Zaradi tistih petih, šestih slabih papežev se nam katoličanom papeštva ni treba sramovati. Če mečejo le-ti nekaj človeške sence v zgodovino Cerkve, je pa luč drugih tem sijajnejša: kakor solnčna luč, ki je tem jasnejša le-tam, kjer se odraža od senčnih mrakov. — Govorim dosledno o petih, šestih slabih papežih. Več, pravi poštena zgodovina, jih ni bilo. Potvorjeni zgodovini in pamfletom pa ne smemo verjeti. Nasprotniki Cerkve bi kajpada radi, da bi bilo sence in teme več, da bi je bilo vsepolno. Zato obrekujejo, lažejo. Hočete slišati, kako lažejo? Poslušajte! Celo Pija IX., čigar življenje je bilo življenje svetnika in je proces za njegovo proglašenje med svetnike že uveden, so hoteli ometati z blatom. Tri leta po njegovi smrti je izšel roman, delo svobodomiselstva, ki je pripovedoval najgrše stvari o pokojnem papežu. Eden Pijevih nečakov pa se je zavzel za brezmadežno ime pokojnikovo. Naperil je tožbo proti skrunivcem, in l. 1881 je razsodilo civilno sodišče v Montpellierju, da so ti, ki so roman obelodanili, grdo razžalili čast svetega papeža. Obsodba se je glasila na 60.000 frankov kazni in poleg tega so morali obrekovavci plačati 5000 frankov za to, da se je sodba razglasila v nič manj nego 60 časnikih. Tako laže brezbožni tisk. Čisto po pravilu brezvestnega bogotajca Voltaireja, ki je 21. okt. l. 1736 pisal svojemu prijatelju Thieriotu: — Laž je samo

takrat pregreha, če povzroči zlo; velika čednost pa je, če kaj dobrega naredi. Zato bodite čednostni vsebolj! Treba je lagati kakor hudič: ne boječe in ne samo nekaj časa, nego pogumno in zmerom! Lážite, prijatelji, lažite! — Lepi nauki, kajne!... Taki premišljeni in dogovorjeni láži, moji častiti poslušavci, je treba stopiti na prste, trdo in odločno! Nič verjeti tisku, ki je prisegel sovraštvo katoliški stvari! Niti v roke prijeti takega tiska! Vnaprej vedeti, da vas hoče le odtujiti Bogu, Cerkvi, veri![27] —

Zaradi veličine in veličasti papeštva nam torej, moji častiti poslušavci, ni treba biti v zadregi ob tistih petih, šestih slabih papežih. — Pa tudi zaradi božanstvenosti Cerkve ne! Božanstvenost Cerkve je izpričana po evangeliju, ki jasno pripoveduje, kako je Cerkev ustanovil Kristus-Bog. Izpričano je po njeni čudoviti rasti: iz gorčičnega zrna se je razkošatilo naenkrat mogočno drevo, ki je razprostrlo svoje veje križemsvet. Izpričana je božanstvenost Cerkve po njenih nepričakovanih učinkih: ali ni čudežno prestvarila ljudstev in preobrazila obličja zemlje? Izpričana je božanstvenost Cerkve po njeni trdni stalnosti, po zmagovitosti, s katero je kljubovala vsa stoletja svojim sovražnikom: peklenska vrata je niso mogla premagati. Kako naj torej pet, šest slabih poglavarjev Cerkve na Petrovem prestolu omaje našo vero v njeno božanstvenost? Nasprotno! Le utrditi nam morajo to vero tisti slabi papeži. Ali ne bomo dejali, da je tista posest, tista hiša prav posebno trdna, ki je tudi slabi gospodarji zapraviti ne morejo? In tako, če je Cerkev poleg vseh drugih viharjev, ki so v teku stoletij hrumeli nad njo, prenesla tudi še nekaj slabih prvopastirjev, ali ni zato tembolj gotovo od božje roke utrjena zgradba? Zelo logičen je ta sklep. Zakaj ga ne marajo nasprotniki Cerkve? Zato, ker jim ni do ravnih misli, do logike. Zato, ker jim je do tega, da blatijo, kar sovražijo. Zato, ker hočejo — pomočniki satanovi in od njega navdihovani — le odvračati od Cerkve in krščanstva in dobro vedo, da imajo, ko odkrivajo, kar je kdaj bilo slabega v Cerkvi, za gledavce ogromne množice ljudi, ki sami malo ali nič ne mislijo, in med temi mnogo takih, ki, od strasti razjedeni in sami s seboj razdejani, komaj čakajo vsaj navideznega povoda, da s hinavskim hrupom javno obrnejo hrbet tistemu krščanstvu, od katerega so v srcu že davno odpadli! . . .

Slednjič, moji častiti poslušavci, slabi papeži, kolikor jih je bilo, ne dokazujejo čisto nič proti papeževi nezmotljivosti. V resnici nobeden onih papežev ni proglasil nobene verske ali nravne zmote za katoliški nauk. Povedali smo pa tudi že, da nezmotljivost ni brezgrešnost. Papež je človek, in kot tak lahko greši. Papež pa je tudi najvišji učenik resnice božje, in kot tak se ne more zmotiti. Ta nezmotljivost ni v papežu, marveč zunaj njega. Nič drugega namreč ni nego posebna pomoč Sv. Duha, ki ne bo nikoli pripustil, da bi čez papeževa usta prišla zmota, kadar govori papež ex cathedra za vso Cerkev. Pravite: kako da Sv. Duh daje grešniku tak poseben milostni dar? Sv. Duh, moji častiti poslušavci, ki ne jemlje nikomur proste volje, da greši, če hoče — nezmotljivosti ne naklanja papežu, ker je morda grešnik, marveč ker je učenik in vodnik cele Cerkve, čeprav je morda grešnik. Zaradi cele Cerkve mu jo naklanja, ne zaradi njega, eventualno grešnika. Ali ni prav v tem čudež božje vsemogočnosti in dobrote, da Bog po enem samem človeku, če tudi je grešnik, vodi k resnici in zveličanju vse ljudi? Nekaj podobnega imate pri vsakem mašniku. Tudi vsak mašnik je človek in lahko greši, zelo greši, se lahko čisto izpridi. In vendar ima vsak mašnik od Boga moč izpreminjati kruh in vino v telo in kri našega Gospoda Jezusa Kristusa, prerajati duše v sv. krstu, odvezovati jih grehov v sv. pokori — vsak mašnik, tudi grešnik. Teh oblasti pač nima kot grešnik, marveč kot služabnik božji za ljudi. Vsemogočnost božja je to, ki lahko tudi po nesvetem človeku ljudi posvečuje, in neskončna ljubezen in dobrota božja je, da to tudi resnično dela.

●

Predragi! Zdelo se mi je potrebno in umestno, obravnati enkrat tudi to poglavje o slabih papežih. Že zaradi tistega huronskega krika, ki zmerom spet vstaja v Cerkvi odtujeni javnosti . . . Že zaradi vseh tistih podlih novel, romanov, knjižur, brošur, letakov, listov, ki zmerom spet lajnajo o papežih grešnikih ... Držite se tega, kar sem vam povedal! Tako ste lahko mirni zaradi slabih papežev. Bog jih je že sodil, kakor bo sodil nas. Naj jih je sodil usmiljeno, kakor naj bi usmiljeno sodil nas! Toda usmiljeno ne bo sodil Bog tistih, ki neusmiljeno sodijo druge, zlasti še očete. Ko je Noe, drugi oče človeškega rodu, od vina upijanjen, razgaljen ležal v svojem šotoru, ga je eden njegovih sinov, Kam, zasmehoval. In Bog je preklel Kama in njegov rod ... Dva druga sinova pa je blagoslovil, ker sta nagoto očetovo s plaščem pokrila. To je nauk za nas, kako je treba ravnati z očeti v družinah, v človeški družbi, v Cerkvi. Najvišji oče v Cerkvi pa je papež. Amen.

VIII.

Vir življenja in svetosti.

Pet, šest slabih papežev je bilo v katoliški Cerkvi. Bilo je tudi — vsi vemo — več nego pet, šest slabih škofov. Tudi marsikaj duhovnikov, svoje službe nevrednih, je bilo v vseh časih. In navadnih vernikov-grešnikov, Bog ve, da jih je bilo in jih je mnogo, premnogo. Temu se ne smemo čuditi. Kristus sam je primerjal svojo Cerkev z njivo, na kateri raste poleg pšenice ljuljka vse do časa žetve (Mt. 13, 24 nsl.) — in z mrežo, ki se vrže v morje in zajme rib dobrih in malovrednih (Mt. 13, 47—48). Toda nekaj je, kar nas morda pri tem vendarle zopet moti. Ali ne molimo: Verujem v sveto katoliško Cerkev? Ali ne govorimo vedno in vedno: Sveta Cerkev, sveta mati katoliška Cerkev? ... Kako je sveta, če je od nekdaj bilo in je še toliko greha in grešnikov v nji? Evo, pomislek! In vendar, moji častiti poslušavci, je Cerkev Kristusova, katoliška Cerkev zares sveta, neizrečeno sveta, in nobena njena lastnost nas morda ne more napolniti tako zelo z navdušeno ljubeznijo do nje nego vprav njena svetost.

Svetost ni navsezadnje drugega nego ljubezen do Boga. Pa poglejmo, če ni katoliška Cerkev vsa obžarjena od te ljubezni! Predvsem kdo bo preštel verne katoličane, ki Boga vsaj toliko ljubijo, da ga ne žalijo s smrtnimi grehi. Ne smemo biti pesimisti: tudi v današnjih izkvarjenih časih je takih katoličanov na stotisoče, na milijone jih je. Ne samo ženstva — tudi moštva; ne samo onemoglih, od življenja se poslavljajočih starcev — tudi življenja in krvi polne mladine; ne samo ljudi iz nizkih, preprostih stanov — tudi onih iz visokih in uglednih. Stanovitno se vojskujejo z izkušnjavami vseh vrst; smrtnega greha se boje bolj nego vsakega drugega zla; resnično se ga varujejo uro za uro, dan za dnem, mesece in leta, vse življenje. Boga hudo ne razžalijo, ker ga ljubijo. Sveti so. In če kdaj po nesreči padejo, je velika njihova srčna bolečina, je prva in najnujnejša njihova skrb, da hitro zopet vstanejo. Tako je posvečujoča milost neprestano v njihovi duši. Sveti so. O, veliko je te svetosti! Celo dandanes je je veliko. In koliko je je bilo v vseh stoletjih! Samo premislimo, če ni odsevala v milijonih in milijonih otrok katoliške Cerkve!

Toda to je svetost na najnižji stopinji. Pojdimo dalje! Ali mislite, da je malo duš, ki Boga tako ljubijo, da se ne boje samo razžaliti ga s smrtnim, marveč tudi s popolnoma zavednim malim grehom? O, tudi teh ni malo! Poglejte po cerkvah: koliko kristjanov pristopa vsak dan k sv. obhajilu, koliko jih pristopa po večkrat na teden. Po vseh cerkvah enega mesta poglejte, in potem po vseh cerkvah ene dežele, enega kraljestva, in potem po vseh cerkvah celega katoliškega sveta. Kakšne množice! In vsi ti katoličani, ki vsak dan ali skoro vsak dan poklekajo k angelski mizi, ali se vam ne zdi, da se — vsaj njih ogromna večina — skrbno varujejo tudi premišljenega malega, odpustljivega greha? O, kako ljubijo Boga! Kako so sveti! In koliko je bilo te višje svetosti v vseh stoletjih, zlasti še v prvih časih krščanstva! —

Dalje. Poglejmo pa tisto ljubezen, ki pozna odpoved in žrtve! Koliko je bilo od začetka Cerkve do današnjih dni po vsem svetu n. pr. samo duhovnikov, služabnikov božjih in Cerkve! Precej nad trikrat sto tisoč jih je zdaj na vsem svetu, in na milijone jih je bilo v devetnajst stoletjih. Ali veste, da jih je posvetila za plemenite duhovnike samo požrtvovalna in goreča ljubezen do Boga, do Jezusa? Da, samo požrtvovalna in goreča ljubezen do Boga in Jezusa je zmožna odtrgati od sveta človeka — ne človeka s pobeljeno in sklonjeno glavo, ki ga je že izkušnja življenja izučila, da je vse na svetu slepilo in ničnost, ne — marveč človeka, čigar telo prekipeva od mlade, sveže moči in čigar duša sanja svoje velike sanje o svetlih gradovih prihodnosti ... Ah, zares! samo požrtvovalna in goreča ljubezen do Boga in Jezusa more mladega moža, ne rečem, pripeljati na pot — pripeljati se da mladost navsezadnje kamorkoli —, marveč samo požrtvovalna in goreča ljubezen do Boga in Jezusa more mladega moža brez kesanja obdržati na poti, ki ni rožnata, ampak trnjeva, da hodi po nji celo življenje v zatajevanju in odpovedi in na koncu poti osamljen umrje, kakor je živel osamljen... O, koliko svetosti je v enem samem zvestem duhovniku, ki se ves deviški nesebično oklene samo Kristusa, ki, z neizbrisnim znamenjem v služabnika božjega zaznamenovan, res samo Bogu in zveličanju bližnjega služi! In če v enem duhovniku — koliko nepregledne svetosti je bilo v vseh milijonih svečenikov katoliške Cerkve! —

Toda, moji častiti poslušavci, še o večji ljubezni čujte in ž njo še o večji svetosti! Kaj pravite o tistih izbranih dušah, ki so v katoliški Cerkvi od nekdaj poslušale in še poslušajo glas Kristusov: Ako hočeš popoln biti, pojdi, prodaj, kar imaš, in daj ubogim in boš imel zaklad v nebesih, ter pridi in hodi za menoj! (Mt. 19, 21) — in glas Kristusov: Ako hoče kdo za menoj priti, naj zataji sam sebe in svoj križ zadene vsak dan in naj gre za menoj! (Lk. 9, 23) — in glas Kristusov o takih, ki se zavoljo nebeškega kraljestva odpovedo zakonski in družinski sreči? (Mt. 19, 12.) Kaj pravite o tistem visoko plamenečem ognju božje ljubezni, ki požge v srcu vsako željo po drugi ljubezni, vsako hrepenenje po časnem blagu, vsako misel, streči svoji lastni volji? O tisti ljubezni kaj pravite, ki se skrije pred svetom v samostansko samoto, se s prisego zaveže k svetemu uboštvu, vednemu devištvu, vedni neomejeni pokorščini, in ji ta trojna zaveza ni trojna žrtev, marveč trojna slast? ... Ah, to je naravnost strastna ljubezen do Boga, zato pa tudi svetost, ki že presega tudi višje mere. In koliko je tudi te svetosti v katoliški Cerkvi! Legije svetih redovnikov in redovnic se obnavljajo v vsakem stoletju. Kdo bi prebrojil sinove sv. Benedikta, kdo družine sv. Dominika, Frančiška, Filipa Nerija, Vincencija Paveljskega, Alfonza Ligvorijskega? In z možmi tekmujejo žene in jih večkrat prekašajo po številu, po gorečnosti, po junaštvu. In to traja že devetnajst stoletij![28] —

Ali gledate, moji častiti poslušavci, svetost katoliške Cerkve, zmerom večjo in čudapolnejšo svetost njenih udov — ali jo gledate? Toda čakajte, nisem še vsega povedal. V vsaki armadi so v njenih najboljših trumah ali njim na čelu junaki, ki jih odlikuje še prav poseben pogum, ki kažejo v vseh nevarnostih toliko navdušenja, podjetnosti, požrtvovalnosti, neustrašenosti, pričujočnosti duha, da vso svojo okolico naravnost očarajo. Toisto je v katoliški Cerkvi. V množicah njenih svetih, Boga ljubečih udov se pojavljajo ljudje, tako prenapolnjeni z božjo ljubeznijo, da so od te ljubezni takorekoč vsi čisto iz sebe. Ljudje, ki hočejo samo za Boga živeti, ki hrepene za Boga trpeti, ki se vesele za Boga umreti. Pozemeljska, čutna bitja sicer, od strasti nadlegovana kakor mi — toda Boga ljubijo v neskončno višji meri, nego ljubimo očeta in mater in ženo in otroke. Ta ljubezen jih čisto priklepa nase, odteguje zemlji, odmika vsemu čutnemu, staplja v eno z Bogom. To so v pravem pomenu svetniki božji, ljudje heroične kreposti, tisti, ki jim daje Bog sam pričevanje s čudeži in znamenji. Brez števila je v katoliški Cerkvi tudi le-teh. P. Bollandus in tovariši (bollandisti), ki so podvzeli ogromno delo, opisati znanstveno in kritično življenje svetnikov in svetnic božjih, so izdali že nad 60 (mislim 63) orjaških foliantov.[29] Naj bi te foliante vsak izobraženec, ne rečem, preštudiral — za to bi bila prekratka doba enega življenja —, marveč naj bi jih samo pregledal! Strmele bi njegove oči nad svetniki katoliške Cerkve. Tu so ljudje iz vseh stanov: papeži, škofje, navadni duhovniki, redovniki, vojaki, kralji, učenjaki, preprosti, žene, device, otroci. Tu so junaki iz slehernega rodu in jezika in ljudstva in naroda. (Skr. raz. 5, 9.) Tu so velikani svetosti iz vseh stoletij. Ni treba misliti, da so svetniki v katoliški Cerkvi hodili po zemlji samo v njenih prvih časih — ali samo v srednjem veku. Ne, predragi! Bral sem knjigo o svetosti Cerkve v XIX. stoletju in sem videl, da je Cerkev v najnovejših časih prav tako bogata svetnikov kakor nekoč. V XIX. stoletju je število njenih mučencev, zlasti na Japonskem in Kitajskem, na tisoče, in med spoznavavci je kandidatov za oltarje 147, od teh 56 ženskih in 91 moških s papežem Pijem IX. na

čelu.[30] Naj pokažejo kaj takega druge cerkve! Naj pokažejo sploh kakega svetnika, odkar so se ločile od katoliškega edinstva! Lahko da imajo slavne govornike, pisatelje, generale, državnike, izumitelje, človekoljube — svetnikov nimajo! Kakšno znamenje je to! In kakšno znamenje je, če hoče n. pr. protestantizem svojo nerodovitnost pokrivati s tem, da sramoti svetništvo katoliške Cerkve: podobno kakor tiste nerodovitne žene, ki se, namesto da bi svojo nerodovitnost objokovale, rogajo materam, obilno od Boga blagoslovljenim!

A nič čuda ni, moji častiti poslušavci, če je katoliška Cerkev tako sveta v svojih udih, ko je pa tako sveta v svojem nauku in zapovedih in ima toliko sredstev svetosti. Svetost udov poteka iz nje kakor studenec iz zemlje, z vodami nasičene. V nauku in zapovedih katoliške Cerkve je najvišja moralna popolnost. V tem nauku je pravo spoznanje Boga in sveta in človeka in vseh stvari z ozirom na Boga. V teh zapovedih je prva in največja zapoved ljubezni do Boga, druga pa, tej podobna, zapoved ljubezni do bližnjega. V nauku in zapovedih katoliške Cerkve so obsežene vse moralne čednosti; glavne: modrost, pravičnost, srčnost, zmernost; in vse druge: ponižnost, dobrotljivost, čistost, krotkost, gorečnost ... S svojim naukom in svojimi zapovedmi Cerkev neprenehoma kliče k navadni, vsem potrebni — z evangeljskimi sveti pa tudi k izredni, visoki in najvišji svetosti in popolnosti. In kako vodi in pomaga na goro svetosti in popolnosti s svojimi neusahljivimi nadnaravnimi sredstvi! Ah, ta sredstva milosti v katoliški Cerkvi! Govoriti bi moral o njih leto in dan, dà, in še leto in dan. Kako pa bi drugače kaj povedal o vseh tistih lepih godovih in praznikih cerkvenega leta, ko nas Cerkev neprestano spominja vseh največjih skrivnosti našega ustvarjenja, odrešenja, posvečenja in nam neprestano kaže kvišku — sursum corda! — in nas drami in vabi k hoji za Kristusom, ki je pot, resnica in življenje! Kako bi mogel sicer kaj povedati o vseh tistih molitvah in blagoslovih, ki ž njimi prosi Cerkev svetosti za svoje otroke! O tisti neprecenljivi daritvi sv. maše, kako bi mogel nakratko kaj povedati o tisti daritvi, ki ni drugega nego nekrvava smrt Kristusova, pri kateri se dan na dan razliva povodenj milosti z neštetih oltarjev v verna srca za njihovo posvečenje! Kako bi mogel obkratkem kaj izgovoriti o onih drugih silnih sredstvih svetosti, v katerih nas po vidnih znamenjih spremlja Cerkev z nevidno milostjo od rojstva do groba! Ob rojstvu nas s sv. krstom v otroke božje posveti, ob smrtni uri nas s poslednjim maziljenjem še zadnjič Bogu, začetku in koncu vse svetosti, priporoči. V življenju kliče s sveto birmo posebne milosti Sv. Duha na nas in z zakramentom izgubljenega sina nas zmerom zopet dviga k svetemu opravičenju. V sv. obhajilu, ah, v sv. obhajilu pa nas kar potaplja v morje vse svetosti, ko nas združuje s samim Kristusom, da

so naše duše svete v njem in močne, da smo prihajajoč od obhajilne mize v boju zoper greh in izkušnjave kakor levi, ogenj bljuvajoči... O prijatelji, ali je čudo, če je toliko sadov svetosti na drevesu, ki ima toliko sokov svetosti, ki vsi poljejo v vejevje iz korenine, katera je sam presveti naš Gospod Kristus!...

*

Predragi! Vsi slabi papeži in vsi slabi škofje in vsi slabi mašniki in vsi kristjani - grešniki nič ne ovržejo svetosti Cerkve. Prvič, tem slabim lahko postavimo nasproti, jaz mislim, vse večje število dobrih, v milosti božji živečih katoličanov, in tudi katoličanov višje, popolnejše svetosti, in tudi herojev čednosti, svetnikov božjih. In drugič — kar je več —, vse, kar je kdaj bilo in je v Cerkvi slabega, grešnega, ne izvira iz Cerkve in njenega nauka, njenih zapovedi, njenih sredstev milosti. Ne! Vse to je neoporečno sveto, in nihče ni slab in grešen zato, ker je v katoliški Cerkvi, pač pa zato, ker ne živi po katoliški Cerkvi.

Predragi! Ali še kdo izmed nas ne vidi svetosti Cerkve? Ah, potem je sumljivo, da je zašel na pota, kjer je res ni videti, na pota Bogu odtujenega sveta, kjer ni nauka katoliške Cerkve, ne zapovedi njenih, ne božjih njenih svetotajstev, in koder se svetniki ne srečujejo... O, naj se vrne! Naj se vrne, da ne bo svete matere nesvet in zavržen otrok! Amen.

IX.

Ladja v vesoljnem potopu.

Izmed naukov, ki jih svet katoliški Cerkvi hudo zameri, je eden najbolj napadanih ta, da je ona edinozveličavna Cerkev. Saj je pa stavek: Extra Ecclesiam nulla salus — Zunaj Cerkve, zunaj katoliške Cerkve ni zveličanja, tudi zares čudno resnoben stavek. Osem sto milijonov ljudi je še sploh zunaj krščanstva, in od teh, ki so kristjani, jih zopet več sto milijonov ni v katoliški Cerkvi. Ali za vse te ni zveličanja? ni blažene večnosti? marveč jih čaka samo večnost v peklenskih mukah? Tako vprašujejo naglas nasprotniki katoliške Cerkve in se zgražajo nad krutostjo njenega nauka in se sklicujejo na božjo dobroto, ki da vendar ne more zavreči nikogar, kdor ima dobro voljo, pa naj že veruje v dogme katoliške Cerkve ali pa ne. Predragi! Da ne bo nauk o edinozveličavni katoliški Cerkvi delal težav in preglavic tudi nam, moramo biti o njem prav poučeni. Zunaj katoliške Cerkve ni zveličanja. Kateri je pravi in opravičeni pomen tega stavka? Poslušajmo! —

*

Zunaj katoliške Cerkve ni zveličanja. Ali naj bo predvsem ta stavek v potuho slabim katoličanom, češ: zunaj Cerkve ni zveličanja, toda zadosti je le samo biti v katoliški Cerkvi — in zveličanje nam je zagotovljeno? Nikakor ne tako, predragi! Vsi vemo, da za zveličanje ni zadosti, biti mrtev ud na telesu Cerkve; vsi vemo, da je za zveličanje treba živeti po naukih in zapovedih katoliške Cerkve; vsi vemo iz ust Kristusovih, da ne pojde v nebeško kraljestvo vsak, kdor pravi Gospod, Gospod! t. j. kdor le nazunaj spoznava Kristusa in njegovo Cerkev,[31] marveč kateri stori voljo Očeta, ki je v nebesih, tisti pojde v nebeško kraljestvo. (Mt. 7, 21.) Greh, smrtni greh, vedoma in radovoljno storjen in neizbrisan, nespokorjen, to vemo vsi, izključuje od zveličanja vsakega človeka, tembolj katoličana, ki je lahko natanko poučen o tem, kaj je smrtno razžaljenje božje. Nikar se ne motite! kliče apostol. Ne nečistniki, ne malikovavci, ne prešuštniki, ne mehkužniki, ne nesramniki, ne lakomniki, ne pijanci, ne preklinjevavci, ne roparji ne bodo posedli božjega kraljestva. (1 Kor. 6, 10.) To je popolnoma gotovo, o tem ni treba dalje govoriti: Nič omadeževanega ne pojde v mesto veličanstva božjega. (Skr. raz. 21, 27.) —

Pa tudi tega, moji častiti poslušavci, ne pomeni stavek: Zunaj Cerkve ni zveličanja — da bodo vsi ljudje, ki niso v katoliški Cerkvi, na vekomaj pogubljeni. Opravičeno je vprašanje, kako bi se to zares strinjalo z dobroto in usmiljenjem božjim? Saj Bog resnično ne more zavreči nikogar, kdor se pred njim ne okriviči, smrtno ne zadolži. Mogoče pa je, da so med krivoverci in razkolniki, da, celo med neverniki ljudje, ki pred Bogom po lastnem grehu niso okrivičeni, smrtno zadolženi. Vzemite ljudi druge veroizpovedi, ki so prepričani, da je njihova cerkev prava in nimajo priložnosti, da bi spoznali svojo zmoto, drugače pa izkušajo po svojem najboljšem preverjenju Bogu služiti. Ali jih more Bog na vekomaj pahniti od sebe? Ne more jih! Ali pa vzemite tudi pogane, nevernike, ki še niso nikoli ničesar slišali o krščanski veri ali katoliški Cerkvi, ki pa žive po svojem spoznanju dobro, t. j. poslušajo glas vesti, ki je v vsakem človeku glas božji, in se po njem ravnajo. Ali more predobri in preusmiljeni Bog strmoglaviti v večno nesrečo le-te? Ne more jih! — Torej nauka, da je katoliška Cerkev edinozveličavna, da zunaj nje ni zveličanja, ne smemo umeti ne tako, da bodo zveličani vsi ljudje, ki so udje katoliške Cerkve, pa tudi ne tako, da bodo pogubljeni vsi, ki niso njeni udje. Kako pa? Tako-le:

Kristus hoče, da se ljudje zveličajo — ne kakorkoli, marveč po Cerkvi, ki jo je on ustanovil in kateri je v ta namen izročil vsa sredstva zveličanja. Ta Cerkev, ena sama, edina — zakaj eno samo, edino je Kristus ustanovil — pa je, kakor smo slišali, katoliška Cerkev. Torej je katoliška Cerkev, ena sama, edina — zveličavna Cerkev.

Ker pa je katoliška Cerkev ena sama, edina zveličavna Cerkev, je vsak človek, kateremu je to mogoče, dolžan postati in ostati njen ud, ako se hoče zveličati. Kdor torej iz lastnega zadolženja — te dve besedi dobro poudarimo! — iz lastnega zadolženja ni ud katoliške Cerkve, kdor iz lastne krivde ostane zunaj nje, ali kdor od nje odpade — ta se zveličati ne more. —

To uči katoliška Cerkev, nič drugega. In njeni nasprotniki vpijejo, da je zavoljo tega nauka nestrpna, trda, kruta. O, ali je nestrpen, trd in krut tudi sam Gospod Jezus Kristus, ki uči toisto? — Če pa (tvoj brat) Cerkve ne posluša, pravi Kristus, naj ti bo kakor nevernik in očitni grešnik. (Mt. 18, 17.) Neverniki, ki ponujano zveličanje, ki vero v pravega Boga zametajo, in očitni grešniki, ki v nespokornosti trdovratno vztrajajo, se gotovo ne morejo zveličati. In glej, prav tako se po besedi Kristusovi ne more zveličati, kdor ne posluša, noče poslušati Cerkve, kaj šele, kdor je sploh noče pripoznati in se je okleniti! — Seveda! Saj to se pravi Cerkev zaničevati. Zaničevati Cerkev pa se pravi, zaničevati Kristusa samega in Boga, nebeškega Očeta. Čujte zopet govor Kristusov: Kdor vas zaničuje, mene zaničuje, kdor pa mene zaničuje, zaničuje njega, kateri me je poslal. (Lk. 10, 16.) Te besede, govorjene apostolom in njihovim naslednikom, t. j. vsem, ki reprezentirajo Cerkev, so čisto jasne; čisto jasno je pa tudi, da zaničevavci Boga in Kristusa ne morejo biti zveličani. — Hočete še? Kdor ne veruje, še govori Kristus, bo pogubljen. (Mk. 16, 16.) Kdor ne veruje — komu? Cerkvi. Saj je Kristus vso vero, ves svoj nauk, izročil Cerkvi, ko je dejal apostolom in njihovim naslednikom: Pojdite in učite vse narode. (Mt. 28, 19.) Kdor torej ne veruje Cerkvi — in tisti, ki iz svojega zadolženja noče biti njen ud, ji gotovo ne veruje — ta ne more biti zveličan. Kdor ne veruje, je že sojen, t. j. se je že sam v pogubo obsodil. (Jan. 3, 13.) Vidite, moji častiti poslušavci, kako Kristus sam uči, da je njegova, t. j. katoliška Cerkev, edinozveličavna, da zunaj nje ni rešitve.[32]

A poslušajte še, s koliko soglasnostjo uče toisto sveti očetje prav prvih stoletij! Sv. Ignacij Antiohijski pravi: Kdor se krivovercem pridruži, ta ne bo deležnik nebeškega kraljestva. — Sveti Irenej: Gospod bo sodil vse tiste, ki so zunaj resnice, t. j. zunaj Cerkve. — Sv. Ciprijan: Tisti ne more imeti Boga za očeta, kdor nima Cerkve za mater. — Sv. Hilarij: Tisti, ki so izločeni iz telesa Cerkve, ki je telo Kristusovo, bodo, ker so izločeni iz božjega telesa, izročeni gospodstvu satanovemu. — Sv. Hieronim: Kdor ni v Noetovi ladji, ta bo v grehu poginil. — Sv. Avguštin: K zveličanju in k večnemu življenju ne more priti nihče, kdor nima za glavo Kristusa; Kristusa pa ne more imeti za glavo nihče, kdor ni v njegovem telesu, ki je Cerkev.[33]

Glejte, moji častiti poslušavci, koliko soglasnega pričevanja, da zunaj Cerkve ni zveličanja. Toda zopet in zopet dobro pomnimo: Zveličati se ne morejo tisti, ki so zunaj katoliške Cerkve po lastni krivdi. Tisti, ki so zunaj Cerkve brez lastne krivde, iz nezadolžene in nepremagljive nevednosti ali zmote, za to še ne bodo zavrženi. Poslušajte, kako govori papež Pij IX.! Izdaleka ne, da bi si upali staviti meje božjemu usmiljenju, ki je neskončno; izdaleka ne, da bi hoteli preiskovati božje skrivnosti in sklepe, ki jih nobeno človeško mišljenje doumeti ne more; — se moramo vendar trdno držati verskega nauka, da se zunaj apostolske, rimske Cerkve nihče zveličati ne more, da je ona edina ladja rešitve, in da bo, kdor vanjo ne vstopi, poginil v vesoljnem potopu. Vendar pa moramo prav tako zagotovo sprejeti, da tistih, ki vsled nezadolžene nevednosti ne poznajo prave vere, v božjih očeh zato ne zadene nobena krivda.[34] — Bog, ki dá prav vsakemu človeku toliko milosti, kolikor je je za zveličanje treba, bo torej take, če z milostjo sodelujejo, če odkritosrčno resnico iščejo in božjo voljo izpolnjujejo, kolikor jo poznajo, po izredni poti privedel do zveličanja, ker za redno pot, ki je Cerkev, brez svoje krivde ne vedo in po zunanje ne morejo biti udje Cerkve. Po zunanje ne morejo biti, pravim — zakaj po notranje, po svojih mislih in željah, so taki bogoiskavci v resnici s pravo Cerkvijo združeni, bodisi da so sicer v drugih cerkvah, bodisi celo, da so neverniki. Če so v drugih cerkvah — zmerom velja: brez lastnega zadolženja! — imajo celo nekaj katoliških sredstev zveličanja: tista namreč, ki so jih druge cerkve ob ločitvi od katoliške Cerkve s seboj vzele. Imajo n. pr. sv. krst, sv. obhajilo, daritev sv. maše. Če pa so neverniki, imajo od Boga najpotrebnejše milosti, da jih posveti vsaj krst želja in zveliča življenje po naravni vesti ter hrepenenje, spoznati pravega Boga in vse storiti, kar bi ta Bog zapovedal. Ko bi vedeli za Kristusovo Cerkev, kako radi bi se je oklenili! Zato so s svojimi željami v Kristusovi Cerkvi. —

Seveda, moji častiti poslušavci, se nam vsiljujejo tu nadaljnja vprašanja: Kdaj je človek brez lastne krivde zunaj katoliške Cerkve? Ali je veliko takih ljudi, ki se bodo zveličali tudi v drugih verah? Ali bodo neverniki po večini pogubljeni ali rešeni? Toda na ta vprašanja ne vemo mi odgovoriti nič. Tu ve odgovor samo božja vsevednost, ki preiskuje srce in obisti vsakemu posameznemu človeku. Mi vemo tukaj le še eno: da bo Bog ob sodbi sodil vsakogar po največji, neskončni svoji pravici. —

•

Namesto radovednih vprašanj o drugovercih in nevernikih, na katera nam razodetje božje ne daje odgovorov, si zastavljajmo rajši vprašanja o sebi samih. Mi smo tako srečni, da smo poklicani v edinozveličavno katoliško Cerkev. Ali smo Bogu hvaležni za to? Ali živimo po naukih in zapovedih Cerkve? Ah, prelistajmo kdaj katoliški katekizem, izprašajmo si vest! In kako rabimo sredstva zveličanja, ki nam jih ponuja zveličavna Cerkev? Ozrimo se v božjem hramu okrog sebe! Poglejmo na prižnico! S kakšno vnemo in kakšnim uspehom poslušamo nauk božji? Poglejmo oltar! Kako se udeležujemo najsvetejše daritve? Poglejmo spovednico! Kako očiščujemo tam mrtvo svojo dušo? Poglejmo obhajilno mizo! Kolikokrat in s kakšno dušo se združujemo ž Njim, ki je življenje in vstajenje naše? Ah, predragi! Lahko se je zveličati v edinozveličavni Cerkvi. Samo če hočemo. Če pa nočemo, bo tem hujša naša poguba. Amen.

X.

Še dva kamna spotike.

Cerkev Kristusova, katoliška Cerkev — to smo v teku teh govorov že povedali — je na zemlji za to, za kar je prišel na svet Kristus sam. Kristus, Sin božji in Sin človekov, je prišel iskat in zveličat, kar je bilo izgubljenega (Lk. 19, 10); prišel je, da imajo ti, ki vanj verujejo, življenje in je obilno imajo. (Jan. 10, 10.) Prav v taisti namen je postavil na zemeljsko oblo, v okvir časa in prostora, vidno poslopje svoje čudovite Cerkve. Cerkev mora iskati in zveličati, kar je bilo izgubljenega; mora biti tem, ki vanjo verujejo, vir življenja in obilnega življenja. Zato jo je Kristus tako skrbno pripravljal, zato s tolikimi čudeži močno na zemlji utrdil, zato s tako jasnimi znamenji, zlasti apostolstva in svetosti, pa tudi splošnosti in edinosti, od vseh drugih verskih družb razločil — vse zato, da jo vsi ljudje lahko spoznajo in se po nji v večno življenje rešijo. Poklic Cerkve je, ponovim, ljudi za večnost osrečevati. To moramo globoko pomniti. Če imamo le-to nalogo Cerkve živo pred očmi, bomo tudi razumeli marsikaj, kar se katoliški Cerkvi iz nji nasprotnih vrst meče v obraz kot njen neodpustljiv

greh, in kar bi nemara tudi nam samim utegnilo biti tuintam kamen spotike. Dve taki stvari naj zaradi njiju razvpitosti obravnavam: inkvizicijo in indeks.

•

Nemalo hrupa počno sovražniki katoliške Cerkve s tisto srednjeveško napravo, ki jo imenuje zgodovina inkvizicijo. Cerkev, oziroma država s pritrjevanjem in pomočjo Cerkve, je poizvedovala za krivoverci, jih tirala pred posebno sodišče, jih ostro sodila in neusmiljeno, velikokrat s smrtjo kaznovala. Resnično, bistveno je to tako bilo. Toda za polno zgodovinsko resnico je treba opozoriti na nekatere ne brezpomembne reči. Enkrat nasprotniki že število inkvizicijskih žrtev neizrečeno pretiravajo. Treba je vedeti, kdo je bil tisti, ki je prvi nabrojil nezaslišane tisoče od inkvizicije usmrčenih in je sploh podal o dotičnih verskih procesih, takoimenovanih avtodafejih, tako grozne popise, da se človeku lasje ježijo. To je bil zloglasni Anton Llorente, potomec plemiške družine iz Aragonije (1756—1823), malopriden duhovnik, orodje svobodomiselstva, ki je po vladnih protekcijah dosegel najvišje službe, potem pa svojo domovino izdal, se zapisal njenemu francoskemu nasilniku, pomagal odpravljati samostane in ropati cerkveno imetje. Ta človek, ki je bil poleg drugega tožen, da je poneveril več milijonov, je bil pozneje kot veleizdajnik izgnan in je zbežal v

Pariz, kjer je, plačan od sovražnikov vere, pisal zoper katoliško Cerkev najzagrizenejše in najostudnejše spise.[35] Iz tega vira, ki ga zametajo tudi pošteni protestantovski zgodovinarji, zajemajo nasprotniki Cerkve svoje številke o teh, ki so bili po inkviziciji umorjeni. Sami vidite, moji častiti poslušavci, da takim pisateljem ne gre vera, kakor sploh vsem tistim ne, ki imajo pri svojem pisanju za glavni nagib sovraštvo do Cerkve, za glavni vir pa svojo razbrzdano in hudobno domišljijo. To je eno. Drugo, na kar je treba spomniti, pa je, da takozvana španska inkvizicija — in za to zmerom v prvi vrsti gre — ni bila cerkvena, marveč državna naprava, ki jo je treba soditi v duhu tedanjega časa, ne v duhu današnjih dni. — Ko so slavnega Rimljana Katona v njegovem 85. letu tožili zaradi nekega pregreška v mladosti, je dejal: Težko se je opravičiti pred ljudmi, ki niso takrat živeli!...[36] To je velika beseda. Tudi mi v današnjih časih večkrat ne razumemo prejšnjih stoletij ali jih razumemo le težko. V družbi, v kateri živimo in ki je versko tako otopela, da človeka, ki se ponaša z nevero, ki vero sramoti, javno od nje odpade, prav tako visoko ceni, kakor vernega človeka — če še ne više —, v taki družbi, v vzduhu takega časa, pač ne moremo razumeti, da je v srednjem veku veljalo krivoverstvo, zlasti trdovratno krivoverstvo in širjenje zmote za tako velik zločin, da so imele države — ne Cerkev, pomnite! — da so imele države v svojih zakonikih

za krivoverstvo zapisano smrtno kazen. Današnji čas je tako strašno human, da največji poštenjak ne sme največjega lopova prijeti za ušesa. V tistih stoletjih pa, ko so se v vseh deželah Evrope verska vprašanja reševala z ognjem in mečem, se je zdelo, sežgati človeka, ki se je bil dvignil zoper državno vero, tako naravno, kakor se nam danes zdi naravno, da je n. pr. tatu treba zapreti.[37] Država je videla v verskih revolucijah nevarnost tudi za socialne revolucije, nevarnost za svoj lastni obstanek. Zato je proti krivovercem nastopala kot proti zločincem zoper državno edinost in jih je po duhu tedanjega časa kaznovala z vso strogostjo. — Dobro. Toda Cerkev! pravite, Cerkev! — Da, Cerkev, moji častiti poslušavci! Cerkev je predvsem tudi imela svojo inkvizicijo. Toda ona je poznala za te, ki jih je preverila krivoverstva, če so v krivi veri vztrajali, pri svojih verskih sodiščih samo duhovne kazni; najhujša je bila izobčenje. Res pa je, da je Cerkev odobravala tudi posvetno inkvizicijo samo po sebi. Res je tudi, da je imela pri državnih inkvizicijskih sodiščih svoje ljudi. Res je slednjič, da je izročala trdovratne krivoverce večkrat v kaznovanje državi! Toda poštena zgodovina naj pa tudi pove, kolikokrat je Cerkev povzdignila svoj glas za to, da naj se pri državnih verskih sodiščih vrši vse po resnici in pravici; da naj se ne posega po najstrožjih kaznih; zlasti pa, da naj bo izključena vsaka zloraba. Če posamezni inkvizitorji Cerkve niso vselej ubogali, če so svojo oblast celo zlorabljali, je to kajpada vse obsodbe vredno; a Cerkev tega ni zakrivila. Cerkvi pač nikoli ni bilo do kazni, do maščevanja, do krutega ravnanja s temi, ki so nasprotovali njenemu nauku. Cerkvi je bilo — zdaj poslušajte! — Cerkvi je bilo do tega, kar je njena naloga, do zveličanja duš! To, to zares sem hotel povedati k tej besedi — inkvizicija. Bog ne daj, da bi zagovarjal tiste trde pretekle čase; da bi kako opravičeval, kar je bilo zlorabe v njih; da bi sploh hotel olepšavati napravo inkvizicije — ne; samo to eno sem iz vsega začetka hotel, da poudarim, namreč: kar se je Cerkev kot taka — ne posamezni njeni funkcionarji, ki so večkrat delali na svojo pest! — kar se je Cerkev kot taka udeleževala strogosti in trdot inkvizicije, je to delala zato, da bi, zvesta svoji nalogi, zabranjevala pogubljanje duš. Cerkev je videla več nego država: Cerkev je videla v vsakem trdovratnem krivovercu nevarnost za tisoče pravovernih kristjanov, ki jih bo lahko pohujšala njegova kriva vera. In tisoči duš, iztrganih iz njenega naročja, odpadlih od Kristusa, na vekomaj pogubljenih v brezmejnih mukah ... ah, kako naj to prenese materinsko srce Cerkve! Ne, boljša je — če že mora biti — tudi huda kazen za pohujšljivca, boljša je tudi težka šiba nego tolika nesreča! Jaz, Cerkev, moram ljudi zveličati, jaz, Cerkev, moram množice varovati večne pogube! To je bila misel Cerkve, v tej misli je delala — nikar ne mečimo kamenja nanjo, ki je tudi, kadar je trdo ravnala, nežno, mehko kakor mati — ljubila! —

Inkvizicija —. Druga taka zadeva je indeks. Indeks je zaznamek tistih knjig, ki jih Cerkev svojim vernikom prepoveduje. Že v apostolskih časih je Cerkev prepovedovala gotove spise; prvo slovesno obsodbo pa je izrekla l. 325 na prvem vesoljnem cerkvenem zboru v Niceji, in sicer nad Arijevo knjigo z imenom Thalia, ki je Arij v nji tajil božanstvo Kristusovo. Papež Gelazij je l. 496 prvi objavil zaznamek takih knjig, ki naj bi se jih vsi verniki ogibali. Prav pod imenom index pa je izdal seznam prepovedanih knjig papež Pavel IV. l. 1557. Sedem let pozneje je izšel Indeks cerkvenega zbora tridentinskega, ki je podal pravila, po katerih so gotove knjige prepovedane, četudi niso po imenu navedene, in potem tudi seznam po imenu prepovedanih knjig. Ta indeks, ki ga je Leon XIII. iznova pregledal, razbral zaznamek prepovedanih knjig in tudi nekatera splošna pravila popravil, je še zdaj v veljavi in za katoličane obvezen.[38]

A glej, zopet vpitje! Kaj to dela Cerkev, da prepoveduje knjige! Cerkev noče luči! Cerkev mori svobodno misel! — Ne tako, prijatelji! Ali ne veste, da n. pr. tudi država konfiscira liste, zabranjuje gotove knjige in spise in prepoveduje njihovo širjenje? Zakaj? Zato, ker zagovarjajo načela, nauke, ki se zde pogubni za časno blaginjo njenih udov. Tako pa Cerkev zabranjuje knjige, ki so nevarne večni sreči njenih otrok. Prepoveduje knjige, ki so nasprotne katoliški veri in morali. Zakaj kar je nasprotnega katoliški veri in morali, to je gotova zmota, zmota v mišljenju, zmota v praktičnem življenju. Zmota pa vodi v pogubo; v zveličanje otrok božjih vodi samo resnica božja, resnica Kristusova. Cerkev pa ima nalogo, varovati ljudi večne pogube, reševati jih, zveličavati. Zato ji je Kristus izročil vso resnico, in ona jo mora ohraniti čisto in nepokvarjeno, táko, kakršna more ljudi večno osrečiti. Ni torej samo pravica, marveč tudi dolžnost Cerkve je, braniti človeštvo zmote, verske zmote, nravne zmote, ki je ljudem pogubna. Če se tedaj zmota uči in širi v spisih, knjigah, listih, ali nima Cerkev dolžnosti, prepovedati take spise, knjige, liste, ki so kvarni veri in nravi in kvarni njenim otrokom? Pa kako zelo in kako hitro kvarni! Ali ne vemo, kako se prime knjiga našega srca? In če sta v nji zmota in greh, se primeta srca zmota in greh, zlasti še, če sta zavita v lepo, blesteče zunanjo obleko! Ne zato, ker Cerkev noče luči — zato, ker noče zmote in greha, ker teme noče, zato prepoveduje veri in nravém nasprotne knjige. Ne zato, ker zavira svobodo misli — zato, ker ljubi svobodò resnice in sovraži suženjstvo laži, zato jih prepoveduje! Cerkev mora obdržati ljudi v pravi veri in pravem življenju po veri, zato, ker jih mora zveličati. To je njena skrb, to je njena najvišja skrb. Jaz sem mati, govori ona, in moram čuvati nad srečo, nad

večno srečo svojih otrok. Ali razumemo to? ali hočemo to razumeti? In če bi tudi koga kdaj ta njena skrb zavedla predaleč — kakor bi kdo dejal, da je neka rimska kongregacija po krivici obsodila Galileja —, tega v imenu pravice ne bomo odobravali, toda razumeli bomo: kajti večno zveličanje — to lahko razumemo —, za katero mora Cerkev skrbeti, je neskončno več nego ta ali ona še ne dognana znanstvena trditev, kot je to takrat Galilejeva bila, da, večno zveličanje je neskončno več nego vse človeške znanstvene pridobitve. —

*

Evo, moji častiti poslušavci, luči, v kateri moramo vsekdar gledati in premišljevati Cerkev! Cerkev mora voditi ljudi k Bogu, v večno srečo po poti prave vere in prave morale. To mora zmerom, in zmerom to tudi hoče. V tej luči ne bomo nikoli dvomili ali se motili nad Cerkvijo. Tudi če vidimo, da je na svoji poti skozi stoletja kdaj trdo stopila, bomo njen trdi korak razumeli; tudi če se nam zdi, da nam težke reči nalaga, ji ne bomo nikoli odrekli pokorščine. In vsekdar bomo z globokim usmiljenjem pomilovali zlasti tiste nesrečne, po imenu še katoliške ljudi, ki komaj čakajo, kje bi kaj našli, da bi zopet udarjali po Cerkvi, po materi. Ah, zakaj so tako zaslepljeni! Ne vedo, da je tudi le enkrat samkrat udariti ženo — sramota; zamahniti in tudi le enkrat samkrat udariti mater — pa je zločin. Amen.

XI.

Dobrotnica na zemlji.

Po zloglasnem načelu: Calumniare audacter, semper aliquid haeret, t. j. le predrzno obrekujmo, nekaj se zmerom prime! sramoté nasprotniki katoliško Cerkev z vsemi mogočimi očitki. Moderna doba, bahava s svojimi kulturnimi pridobitvami, misli, da izigrava proti nji prav poseben trumf, če ji nadeva madež nekulturnosti. In tako ji oponaša ne samo, da ni kulturi prijazna, marveč da ji je naravnost sovražna. Predrzno oponašanje je to — hvala Bogu, da ne prihaja od resnično kulturnih ljudi! Ne, resnično kulturni ljudje vseh časov priznavajo, da je katoliška Cerkev neizrečeno veliko storila za prospeh vse človeške kulture, t. j. za prospeh vsega, kar pospešuje človeško zemeljsko blaginjo — čeprav ni glavni in prvi namen Cerkve, delati za človeško zemeljsko srečo. Govoril sem o tem predmetu že tuintam, mimogrede, pa tudi nalašč in obširneje. Toda treba je v vrsti teh govorov zopet o tem govoriti. Rečem tedaj odločno in trdo: Kdor pravi,

da je katoliška Cerkev nasprotnica človeške kulture, ta je ali velik nevednež ali pa velik hudobnež. —

*

Najprvo eno, dve sliki. — V neizmernih gozdih peruanskih živi rod Kanazijcev. Preži na tujce in napada sosede, da se hrani z njihovim mesom. Med ta ljudožrski rod pride p. Stanislaj Arbot z nekaterimi krščanskimi Indijanci, ki mu kažejo pot. 1200 divjakov pridrvi nad misijonsko ekspedicijo z loki in sulicami; ko pa zagledajo konje, se prestrašijo in hočejo zbežati. Pater jih ustavi in pomiri. S svojo ljubeznivostjo pridobi njihova srca. Ostane pri njih, jih poučuje in krščuje. Potem dobi stike s še drugimi prebivavci teh gozdov in v 10 letih je tu nad 40.000 kristjanov — krotkih jagnjet iz ropaželjnih volkov. Prijazno drug drugega pozdravljajo, si v krščanski ljubezni med seboj pomagajo, zlasti bolne, uboge in starčke podpirajo, s posebnim veseljem sprejemajo tujce ter jim dajejo strehe in varstva. —

In kako je bilo v Paragvaju? Ljudstvo le-tam ni bilo samo grozovito in razuzdano, marveč tudi nedelavno, leno. Toda prišli so misijonarji. Vera je našla pot v duše. In počasi so se ti divjaki pokrotili in privadili vsem delom —: postali so zidarji in stavbeniki, mizarji, kovači, mehaniki, urarji, zvonarji, podobarji, slikarji. Svoje cerkvice so kar najlepše krasili, svojo službo božjo spremljali z ljubkim petjem in glasbo. Vse je postalo lepo urejeno v teh novih krščanskih občinah in njihovih družinah.[39] —

Moji častiti poslušavci! Kdo je to naredil? Kdo je kultiviral te ljudi? Katoliški misijonarji, katoliška vera, katoliška Cerkev. Toda to sta samo dva majhna zgleda. Takih zgledov, tudi iz novejših časov, bi lahko navedel še in še. Ko je l. 1810. rimski general de Pozzo poveljeval v severnem Kavkazu in je na svoje oči gledal delo enega samega misijonarja, luksenburškega jezuita p. Henryja, je dejal: Dvanajst misijonarjev bi več naredilo za pridobitev in civilizacijo teh barbarskih rodov nego 12.000 vojakov . . .[40]

Da, in ali ni tako tudi resnično bilo, ko se je razšlo po svetu dvanajst misijonarjev — dvanajst apostolov Gospodovih —: In omnem terram exivit sonus eorum, po vsi zemlji se je razlegel njih glas in njih besede do konca sveta. (Ps. 18, 5.) Cerkev je nastopila svojo zmagoslavno pot med narode, in z božjo blagovestjo je prihajala med narode tudi človeška kultura. Vseh vrst kultura, moji častiti poslušavci! Predvsem seveda tista, ki je za večno srečo človekovo, nadnaravna kultura duše, zakaj pisano je: Iščite najprej božjega kraljestva in njegove pravice. (Mt. 6, 33.) Potem pa Cerkev ni zamudila skrbeti tudi za vso kulturo, ki dviga človekovo zemeljsko blagostanje. V trojni smeri se razvija ta kultura, kakor so človeške potrebe trojne: gospodarsko-pridobitvene,

socialne in duhovne ali idealne. Gospodarsko-pridobitveni kulturi je položila Cerkev nov temelj s svojim naukom o delu. V starem poganskem svetu je veljalo delo, zlasti delo z rokami, za sramotno, nedostojno, svobodnega moža nevredno. Celo Aristotel je mislil, da v ljudeh, ki se ukvarjajo s telesnim delom, ne more biti plemenitosti; in tako trezen modrijan kakor Cicero je dejal, da v delavnicah ni svobodne in visoke misli. Toda prišel je Kristus, začetnik Cerkve. V delavnici preprostega tesarja je stala njegova zibel in do 30. leta si je služil kruh z delom svojih rok. Prvi oznanjevavci njegovega nauka, prvi stebri Cerkve, so bili preprosti delavci-ribiči. Kdor ne dela, naj tudi ne je! se je oglasil nauk Cerkve. (2 Tes. 3, 10.) Delo je kristjanu sveta dolžnost! je klicala Cerkev in navajala ljudi k delavnosti. Narodov, ki jih je pokristjanila, ni učila samo moliti: Daj nam danes naš vsakdanji kruh! — marveč naučila jih je tudi pridobivati si kruh z delom in biti v delu zadovoljni z življenjem. Veliki možje Cerkve, kakor sv. Gregor Nacijanški, sv. Bazilij, so delali z rokami in bili srečni pri svojem delu. — Kdo nam vrne one dneve, piše sv. Gregor sv. Baziliju, ko sva od jutra do večera skupaj delala, drva sekala, kamenje obdelovala, drevesa sadila in jim prilivala, ko sva se upirala v težka kola, da so nama še dolgo potem bile roke žuljave! . . . Evo, kako je pospeševala Cerkev gospodarsko kulturo! Cerkveni zbori so ukazovali duhovnikom in klerikom ročno delo in ustanovitelji najstarejših samostanskih družin so navajali svoje ude k telesnemu delu. Od menihov pa se je učilo ljudstvo dela pri hiši, dela na polju, dela pri živini, dela v delavnicah. Tako so nastali takozvani srednji stanovi, svobodni kmetje, obrtniki. Vzgojila jih je katoliška Cerkev. In kakšnega pomena so ti stanovi za vso ekonomsko kulturo, o tem ni treba izgubljati besed.[41]

Predragi! Tvarina, o kateri govorim, je ogromna. Zato naj se samo najvažnejših stvari le dotaknem! Kaj je storila Cerkev za človekovo socialno kulturo? O, ali ni bila ona tista, ki je pripomogla največ, da je izginilo s sveta sramotno suženjstvo? Nihče se mi ne posmehuj, češ: katerega leta in dne pa je Cerkev odpravila suženjstvo? Nobenega določenega leta in dne, pač pa počasi, polagoma, ne s silo, marveč z resnico božjo, ki jo je oznanjevala. Pred Bogom ni razlike med človekom in človekom, je zabičavala Cerkev, vsi smo otroci enega in istega Očeta, bratje in sestre med seboj, vsi odrešeni s krvjo Kristusovo in poklicani v večno življenje. Torej pred Bogom ni ne Juda, ne Grka, ne sužnja, ne prostega, marveč vsi smo eno v Kristusu Jezusu. (Prim. Gal. 3, 26—28.) Da, ta nauk je bil, ki je prepilil sužnjem okove, v teku časa, seveda — kakor kaplja izdolbe kamen, ne naenkrat, marveč sčasoma, ker le neprestano bije nanj. — Potem je Cerkev uredila in posvetila družino. Takorekoč nanovo jo je ustvarila. Ženi, sužnji vseh sužnjev, na višku poganske kulture

najglobljе ponižani, je vrnila njeno čast; naredila jo je v zakonu za možu enakovredno tovarišico in pomočnico — in na vso moč je čula nad svetostjo zakonske vezi, nad njeno edinostjo, nerazrušnostjo in nad zakramentalnim njenim značajem. O, koliko sreče in blaginje, koliko lepe socialne kulture je priborila Cerkev človeštvu s svojim neodjenljivim, odločnim bojem za krščanski zakon, za krščansko družino! — In kakor je katoliška Cerkev osvobodila sužnja in preustvarila družino, tako je preosnovala v človeški zemeljski prid tudi največjo družabno tvorbo — državo. V državah je pri starih narodih vladalo zgoraj neomejeno gospodstvo, trinoštvo, spodaj pa človeka nevredno hlapčevstvo. Vladarji so bili bogovi, podaniki njih sužnji. Cerkev je s svojim naukom to razmerje prav uredila. Na dva velika vogelna kamna je postavila državo: na oblast in na svobodo. Ti, ki vladajo, imajo oblast, od samega Boga jo imajo — zato naj jim podaniki izkazujejo pokorščino, zavoljo Boga. Ti, ki so vladani, pa so umne, svobodne stvari — zato naj vladarji spoštujejo njihove pravice, ki jih imajo kot ljudje, kot državljani, kot kristjani. O, koliko blagoslova se je razlivalo v človeško družbo, kadar in kjer so državniki in državljani poslušali ti dve veliki socialno-kulturni načeli katoliške Cerkve! —[42]

Toda poglejmo v naglici še tisto kulturo, ki se razvija v smeri človekovih duhovnih sil, njegovega stremljenja za resnico in lepoto, poglejmo še znanost in umetnost! Znanosti, pravijo, da je Cerkev prav posebno tuja, da jo gleda s sumljivim očesom, da se je takorekoč boji. O kako nespametno govorjenje! Cerkev naj se boji, če raziskujete nebo in njegovo ozvezdje, češ: Bog ve, kaj boste tam gori našli? Cerkev naj se boji, če prodirate v globino zemlje, češ: Morda je tam doli kaj, kar bo porušilo poslopje vere? Otročarija! Le raziskujte in kopljite, kolikor hočete! Resnica je samo ena. Ima več žarkov, to je da. Toda tisti blesteči žarek, ki ga imenujete znanost, ne bo tistega nič manj blestečega žarka, ki se mu pravi vera, nikoli pripravil ob sijaj, marveč oba skupaj se bosta združila v eno veliko luč.[43] To dobro ve Cerkev, zato se znanosti nič ne boji, cele znanosti. Kvečjemu napolznanosti ne mara; — zakaj napolznanost vodi k vragu, je dejal slaven mož, cela znanost pa vodi k Bogu. Cerkev je po svojih močeh zmerom rada služila znanosti. Saj se je le-ta več nego tisoč let gojila edino le pod njeno streho, po samostanih. Saj je Cerkev ustanovila ne samo prve nižje šole, marveč tudi univerze. To je zgodovinsko dejstvo, in ni posebno okusno, če mora Cerkev dandanes prav z vseučiliških stolic tolikokrat slišati, da je znanosti nasprotna. In koliko še drugih stvari bi bilo tu povedati! Zvesti sinovi in svečeniki Cerkve so bili izumitelji tiskarske umetnosti, kompasa, električnega toka in toliko važnih zakonov na nebu in — ali v srečo ali nesrečo? — celo smodnika na zemlji. Naj našteje

kdo drugi vsa imena slavnih, zelo slavnih katoliških učenjakov vseh strok in naj dopove vsa njihova dela! Jaz, sem dejal, morem stvari le povrhu tipati. — In za umetnost da ni storila Cerkev nič? O, pojdite! pojdite! Ozrite se samo po domači deželi; kar je tu umetnosti, saj je skoro vse do malega delo Cerkve! ... In ozrite se po svetu: Potujte v Rim, kjer je umetnost nagrmadena in ji je kakor nikjer drugod vtisnjen pečat papeštva in katoliške Cerkve! In po drugih mestih in deželah potujte! Kjer je kdaj cvetela katoliška Cerkev, tam je ž njo cvetela umetnost. Premišljujte stavbarstvo v njenih veličastnih katedralah pa tudi v njenih preprostih cerkvicah; premišljujte kiparstvo in slikarstvo po hramih božjih vesoljnega sveta — da nič ne rečem o svetovnih muzejih cerkvene umetnosti —; premišljujte poezijo v cerkvenih molitvah, sekvencah, himnih; premišljujte glasbo katoliške Cerkve, njen koral, eno samo praefacijo, ki je o nji dejal ne vem kateri umetnik, morda Mozart, da bi dal zanjo vse svoje kompozicije ... vse to premišljujte in potem recite, če ni katoliška Cerkev res ničesar storila za umetnost! ...

*

Predragi! Z odločnim srcem in pri polnem preudarku ponovim, kar sem dejal od začetka: Kdor pravi, da je Cerkev sovražna človeški kulturi, je ali velik nevednež ali velik hudobnež. A kolikokrat slišimo take trditve! Cerkev s svojim neizpremenljivim naukom ni za nikakršen napredek, pravijo. Napredek! Ah, kolikokrat se zlorablja ta lepa beseda! Napredek, prijatelji, je kajneda tam, kjer se koraka naprej. Naprej pa se lahko koraka po dobrih, pravih potih, in — kdo bi dvomil — tudi po napačnih, slabih. Kdaj je Cerkev koga zavrnila hoditi naprej po dobrih, pravih potih — bodisi v gospodarski, družabni ali umstveni kulturi? Kdaj? povejte! Če pa je tem, ki so v kakršnemkoli kulturnem stremljenju zašli na slaba, na napačna pota, če je tem ob vsakem času klicala: Stojte! tam ni resnice in znanosti, tam je zmota! tam ni lepote in umetnosti, tam je greh!... če je to delala, tedaj je Cerkev zopet vršila le svojo dolžnost, svojo prvo nalogo, tisto, ki sem jo zadnjič poudarjal, svoj najvišji poklic — zveličavati duše. Amen.

XII.

Cerkve samaritanska ljubezen.

Lepo je tisto pobožno premišljevanje svetih očetov in učenikov Cerkve, po katerem je katoliška Cerkev takorekoč Kristus sam, ki v vseh stoletjih na zemlji živi, uči, svoje zveličavno delo nadaljuje, je ljubljen in preganjan, se vojskuje in zmaguje. Tudi moderni bogoslovni pisatelji se radi mude ob takem premišljevanju. Znani Robert Hugo Benson je izdal prelepo táko knjigo, ki jo skončava s temi-le vznesenimi besedami: — Jaz vidim v njenih očeh, t. j. v očeh Cerkve, sijati božje oči in po njenih ustnicah slišim božje besede. Na njenih obeh rokah, ki ju dviga za blagoslov, vidim rane, iz katerih je na Golgoti kapljala kri, in njene noge na stopnicah njenega oltarja so zaznamenovane z istimi znamenji, ki jih je poljubila Magdalena. Če me v spovednici tolaži, slišim glas, ki je govoril grešniku: Pojdi in v prihodnje več ne greši! — in če me posvari in z grajo prebode moje srce, se trepetaje stiskam na stran tistih, ki so odhajali drug za drugim, dokler ni ostal Kristus z grešnico sam. Če se po svetu razjekne njen klic, ki vabi k sebi, slišim taisti glas, ki je bodril: Pridite k meni in boste našli mir svojim dušam! — in če podi iz svoje službe take, ki hinavsko pravijo, da le nji služijo, vidim žareti taisti jezni plamen, ki je izbičal menjavce iz templjevih dvorišč...[44] Torej Cerkev — Kristus sam. Da. In prav zelo se ta pobožna misel prilega srcu, kadar preudarjamo tisto ljubezen Cerkve, o kateri bi jaz danes rad govoril, namreč: njeno ljubezen do vseh ubogih in sirotnih, slabih, zapuščenih, kakršnekoli časne pomoči potrebnih. O, ali se ne zdi le-tu srce Cerkve zares samo usmiljeno božje srce Kristusovo? Le poglejmo nakratko dela samaritanske ljubezni v katoliški Cerkvi! —

*

Dejal je nekdo, da je zgodovina človeške dobrodelnosti — zgodovina katoliške Cerkve. In po pravici. Ogromno je, kar je storila Cerkev v vseh časih na vseh poljih krščanske ljubezni do bližnjega. Že apostoli so v prvi Cerkvi obrnili eno svojih velikih skrbi na uboge in pomoči potrebne. Ustanovili so celo posebno službo diakonov, ki so oskrbovali mizo, kakor pravi Dejanje apostolov (Dej. ap. 6, 2), t. j. ki so stregli pri mizi Gospodovi, pri oltarju, pri sv. maši, so delili sv. Rešnje Telo, obenem pa tudi oskrbovali darove, katere so verniki polagali na oltar, in delili te darove med ubožce.[45] Število ubožcev, za katere je Cerkev skrbela, je bilo že v prvih stoletjih veliko. Tako je rimska cerkvena občina okrog l. 250 preživljala

poleg 150 klerikov nič manj nego 1500 siromakov. Cerkvena občina v Kartagi pa je l. 253 darovala 100.000 sestercev za odkup krščanskih vojnih ujetnikov. Koliko je storila prva Cerkev ob času preganjanja za neštete bolnike, ranjence, pohabljence, starčke, za te, ki so bili zaprti po ječah, za osirotele družine mučencev — to je videlo pač samo božje oko in se naši podrobni vednosti odteguje. V časih po Konštantinu je Cerkev sicer nazunaj lažje dihala, toda uboštva med njenimi otroci ni bilo manj. Bilo ga je v dneh, ko se je rušilo rimski cesarstvo, čedalje več. Vedno večje pomanjkanje so povzročili neznosni davki, oderuštvo, barbarski vpadi, premoženjske zaplembe itd. Tedaj je v Aleksandriji preživljala Cerkev 7500 revežev. Sv. Janez Krizostom je v Antiohiji podpiral 10.000 siromakov, med njimi 3000 samo revnih vdov in devic. Škof Kandid iz Sergiopola je odkupil nekoč 1200 ujetnikov, ki bi bili drugače oslepljeni, pohabljeni, umorjeni — in matica ubožcev, ki je zanje skrbela rimska cerkvena občina ob času Gregorija Velikega, je bila debela knjiga! —[46]

Potem so prišli drugi, srednjeveški časi. Ubogega in vsakršne pomoči potrebnega človeštva so tudi ti časi našli povsod. Gospodova beseda: Uboge imate vselej med seboj (Jan. 12, 8) je resnična v vseh stoletjih. Ljubezen Cerkve je videla zopet v srednjem veku velike karitativne naloge pred seboj pa jih je tudi nedosežno vršila. Papeži, misijonarji in menihi so bili veliki Samaritani človeške družbe. Zlasti samostani so bili zares žarišča krščanske usmiljene in dobrodelne ljubezni. Ali ne strmimo, če n. pr. beremo, da je sam sloveči samostan v Clugnyju podpiral okrog 17.000 bolnikov, ubožcev in popotnikov na leto? In samostan v Clairvauxu! Leta 1132 ga je obiskal papež Inocenc II. Izkazal je menihom čast, da je tudi prisedel k njihovi skupni mizi. Sočivje, črn kruh in malo vina — to je bilo kosilo. Vidi se, da cistercijani sami niso živeli prerazkošno. Zato pa so tem bolj znali skrbeti za druge. Ob času lakote je živil ta samostan več mesecev do 2000 siromakov. In take dobrodelne meniške naselbine bi bilo treba naštevati brez konca in kraja! Premonstrateški samostan Prémontre je hranil vsak dan po 500 ubožcev; samostan Ursaria na Španskem je izdajal ob času Filipa II. vsako leto 10.000 zlatov za prehrano siromakov; Nemški red je imel v svojih pravilih, da je vsak deseti kruh in vsak načeti pa ne docela použiti hleb last ubožcev. Ali naj še več, še več pripovedujem? O ubogih dijakih in šolarjih pri samostanskih mizah? O lačnih tujcih in popotnikih na samostanskih portah? O milijonskih lončkih in skodelicah, ki so romali iz samostanov v nizke bolniške koče? Ali naj pripovedujem o junaških menihih na Velikem, na Malem sv. Bernardu, na Simplonu, na Mont Cenisu in drugod, ki so vsako leto v svojih hospicih prehranili na tisoče popotnih ljudi in premnogim rešili življenje? ... — Samostane pa so v delavni ljubezni do bližnjega posnemali v srednjem veku tudi drugi dobri verniki Cerkve. Ustanavljali so razne bratovščine za izvrševanje del usmiljenja. V takih bratovščinah si lahko naletel na kneza poleg preprostega delavca, na žlahtne gospe poleg ženâ in deklet iz ljudstva. Vse je edinila misel in volja, pomagati bednemu bližnjiku, ki je vseh brat, ker je brat Kristusov. Kakor jasne zvezde bleste tu imena velikih dobrotnikov in dobrotnic bednega človeštva: kraljice Matilde Angleške, sv. Ludovika Francoskega, sv. Frančiška Asiškega, sv. Katarine Sienske, sv. Elizabete, sv. Janeza od Boga in njegovih Usmiljenih bratov, s katerimi se je začela organizirana skrb za bolnike po bolnišnicah, svetega Karla Boromeja in drugih.[47] —

Z nadškofom milanskim, sv. Karlom Boromejem, stopimo že v novi vek, ki ima zopet bistveno drug značaj nego krščanski srednji vek. Tu nam s posebno lučjo zažari nasproti še drug svetnik, res popolnoma ves svetnik krščanske ljubezni. To je sv. Vincencij Pavelski, čigar neminljiva zasluga je, da je postavil v sistematično službo krščanskega človekoljubja vse najplemenitejše moči krščanskega ženstva. Usmiljene sestre so njegove hčere. Tiste, ki jih mora slaviti sam prostozidar Jules Simon, ko pravi: Te sestre imajo zdaj na Francoskem in v ostali Evropi 2434 hiš, v katerih poučujejo 185.000 otrok in oskrbujejo 45.000 bolnikov, vpisanih v bolnišnicah, ne glede na neštete bolnike, ki skrbe zanje po privatnih hišah. V Aziji ter Severni in Južni Ameriki imajo 328 domov. Odgojujejo 32.970 otrok vseh narodnosti in vseh ver. Po bolnišnicah zdravijo 79.900 bolnikov, 2,947.000 bolnikov pa preskrbujejo z zdravili. — Tako Jules Simon.[48] O, samo katoliški Cerkvi, njenemu duhu, njeni ljubezni pojemo visoko pesem časti in slave, če oznanjamo junaštvo, velikodušnost, vse žrtvujočo ljubezen Usmiljenih sestra! Pojdite v dolge bolniške dvorane in glejte, kako Bogu in človekoljubju posvečene device strežejo tujim ljudem, ki jih niso nikoli videle, kakor bi bili njihovi bratje in sestre! Pojdite v lazarete na bojnih poljih in glejte, kako tam Bogu in človekoljubju posvečene device dostikrat po svojem pogumu nič ne zaostajajo za vojaki v ognjenih vrstah! Pojdite v najdenišnice in glejte, kako Bogu in človekoljubju posvečene device tolažijo jok ubogih detet, od lastnih nečloveških mater zavrženih! Pojdite v hiralnice in glejte, kako Bogu in človekoljubju posvečene device sivim starčkom in starkam pošiljajo, kar le morejo, solnca v njihove že pozne jesenske dneve! ... O kakšni studenci usmiljene ljubezni tečejo v katoliški Cerkvi iz same te ene njene človekoljubne družbe! —

In potem poglejte še druge, ki se trudijo in žrtvujejo v ljubezenski službi! Tudi v novem veku korakajo na čelu zopet katoliški redovi: frančiškani, teatini, kapucini, jezuiti, lazaristi in drugi. Na vseh poljih ljubezni se udejstvujejo. Peter Klaver najde svoj zemeljski cilj med kaznjenci in

zamorskimi bolniki; njegov redovni brat Bareyt posveti svoje življenje jetnikom na Madagaskarju; junaški p. Damijan de Venster se žrtvuje najbednejšim med bednimi, od vseh zapuščenim gobavcem. In kdo bi naštel še druga velika imena nove dobe! Vse od usmiljene ljubezni užgane Frančiške Saleške, vse Filipe Nerije, Jožefe Kalasance, don Boske in druge! Skoro nemogoče je prešteti v novejšem in najnovejšem času tudi le vse katoliške organizacije, ki naj v krščanski ljubezni pomagajo človeštvu skozi bedo vseh vrst, dušno in telesno. Saj ima Cerkev uho za vsak jok, srce za vsako potrebo. Glej, usmiljuje se zapuščenih najdenčkov, brezmožnih dojenčkov, osirotelih otrok. Za slepce skrbi in za gluhoneme, za pohabljene vseh vrst in za slaboumne. Mladino vzgaja na vse načine in s posebno toploto pazi na tisto, ki je brez varstva. Ustanavlja mladeniška in rokodelska in vajeniška društva. Kakor angel varih hodi s svojimi patronažami za žensko mladino, zlasti tisto, ki je v nevarnosti; padle dviga in jih zopet ravná na poštene poti. Delavce zbira pod zastavo krščanskih načel in potrebe akademske mladine so ji pri srcu. V Vincencijevih konferencah kliče moški in ženski svet skupaj lačnim na pomoč. Podporna društva in domove ustanavlja za učečo se mladino. Zmernostno gibanje pospešuje in odvrača tako nešteto gorja od sveta. Še popotnike, ki morajo za kruhom v daljno deželo, spremlja čez morje njena skrb — in zadnji zamorec ali Hindu ali Indijanec je dete njene ljubezni: s svojimi misijoni misli nanj, da bi mu rešila dušo pa tudi telo iz sužnosti.[49]

*

Ali ni res, kakor bi hodil po svetu sam Gospod Jezus s svojim neizmernim srcem? Tisti, ki je dejal: Množica se mi smili (Mt. 15, 32), ki je čudežno nasičeval lačne, ozdravljal bolne, tolažil vse žalostne, nesrečne in obupane? Da, kakor samo Gospodovo Srce je to usmiljeno srce njegove Cerkve. Kje plameni še tolik ogenj ljubezni? Sovražniki njeni morajo priznati, da je katoliška Cerkev v svoji dobrodelni ljubezni edina na zemlji, da skrbi za trpeče človeštvo v toliki meri, kakor ni in ne bo nikoli skrbela nobena druga verska družba.[50]

Predragi! Ali ne zasluži Cerkev tudi zato naše ljubezni? Ljubezen za ljubezen — je pravična stvar, za ljubezen nehvaležnost — pa je grda nečast. Amen.

XIII.

Hiša božja in vrata nebeška.

Pokazal sem, kako je katoliška Cerkev s kulturo vsekdar pospeševala človeško zemeljsko srečo in kako je s svojim velikim srcem vsakčas blažila in lajšala človeško zemeljsko gorje. Toda Cerkev — in to sem že ponavljaje omenil — ni bila ustanovljena zato, da ima na mislih časno blaginjo človeštva, in tudi ne, da otira solze bolnih, lačnih, vdov in sirot. To njeno delovanje spada na periferijo njenega življenskega kroga. Centrum, središče njenega življenja, njena glavna naloga je druga: voditi k Bogu duše, ki jih je Bog zase ustvaril in jih je, zášle od Boga vstran, Kristus zopet k Bogu naravnal. Ne bilo bi prav, če ne bi premislili, kako izvršuje Cerkev ta prvi in najvišji svoj poklic. Poglejmo tedaj v tem predzadnjem govoru, kako Cerkev z resnico in milostjo ljudi varno in krepko vodi k nadnaravnemu cilju večnega življenja!

*

Pisano je: Brez vere ni mogoče Bogu dopasti (Hebr. 11, 6) in: Ako hočeš v življenje iti, izpolnjuj zapovedi. (Mt. 19, 17.) Zato katoliška Cerkev predvsem uči sv. vero, razlaga božjo postavo. Pojdite in učite vse narode... učite jih izpolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal! (Mt. 28, 19—20.) Katoliška Cerkev zvesto dela po tem ukazu Gospodovem. Njeni božji hrami so polni božje besede. Ali je ne oznanjuje vse nedelje, vse praznike, vse dneve Gospodove? Leto in dan, in zopet od kraja leto in dan? Po mestih, po trgih, po vaseh, v zadnjem gorskem selu? Po šolah, po vzgajališčih, če je s silo ne pehajo čez prag, uči in prepaja z naukom Kristusovim, z dolžnostmi vere... Po vsem svetu hodi oznanjujoč... Med kulturnimi narodi utrjujejo njeno resnico njeni svečeniki, in med barbarskimi rodovi jo sade njeni vneti misijonarji. Vso resnico, čisto, neoskrunjeno božjo resnico. Zakaj Cerkev je v vsi božji resnici nezmotljiva. O, kdo izmed nas bo mogel kdaj položiti, da mu ni bilo prilike, poučiti se v vsem, kar je za zveličanje verovati potrebno? — —

Toda poučen biti v veri, ni zadosti. Treba je po veri živeti. Zato pa je treba vsajen biti v zemljo milosti in rasti po milosti. Glej, vse to obilno in po prečudno lepem načrtu daje katoliška Cerkev! — Človek se rodi na svet. Ta človek je še brez milosti, v izvirnem grehu. Kaj bi koristilo človeku, rojenemu biti, če bi moral ostati v grehu in nemilosti! Rodil bi se pač samo v trpljenje te zemlje in v večno pogubo. Ali ne bi po pravici preklinjal dneva, noči svojega rojstva z besedami Jobovimi:

Tisti dan naj se v temo izpremeni, naj ga Bog odzgoraj ne išče, in luč naj ga ne razsvetli... Tisto noč naj teme vihar obseže; naj se dnevom v letu ne prišteva in tudi v mesecih naj se ne šteje! (Job. 3, 4—6.) — Toda hvaljen bodi Bog in Oče našega Gospoda Jezusa Kristusa, kateri nas je poprej zase odločil, v posinovljenje po Jezusu Kristusu po sklepu svoje volje! (Efež. 1, 3—5.) Cerkev podeli otroku sv. krst. Takrat zapolje v človekovi duši nadnaravno življenje. Sv. krst prerodi človeka v otroka božjega in v dediča nebes. Nebeški Oče položi na krščenega človeka svojo roko: Moj si ti, zopet eden bratov in sestra mojega lastnega Sina nad katerim imam svoje dopadenje. Človek je vsajen v zemljo milosti.[51] — Potem otrok po svojem naravnem življenju raste in se razvija. Že v ranih letih ga začne klicati življenje na trd in neizprosen boj za časni obstanek. Treba je krepke hrane in podpore naravnemu življenju telesa. Pa tudi za večni obstanek se že začenja boj. Tam zunaj, na javnem trgu sveta, se že bližajo sovražniki, da navale na dušo. Cerkev to ve. Cerkev pošlje svojega škofa med mlade vrste, da jim položi roko na glavo, jih zaznamenuje z znamenjem sv. križa in pomazili s krizmo, da nebeška moč dovrši v dušah, kar je bil pričel sv. krst. Blizu tiste starosti, ko je romal deček Jezus iz Nazareta v tempelj, nekako blizu tudi tistih let, ko je šel deček David v boj nad Golijata, prejema katoliška mladina zakrament sv. birme, in prerok Joel, ki je prerokoval razlitje božjega Duha nad vse meso, kliče tej mladini: Vojskujte sveto vojsko! Zbudite junake (v sebi)! Tudi slabi naj pravi: Jaz sem junak! (Joel, 3, 9 nsl.) Nič strahu pred sovražniki! Vera je mogočno orožje, in milost Sv. Duha, prejeta v zakramentu sv. birme, daje posebno moč, vero stanovitno pričati in po nji živeti. — Telesno življenje koraka svojo pot naprej. Da se ohrani čilo in žilavo, da napreduje in uspeva, za to je treba neprestanega živeža, kruha. Za ohranjenje in rast nadnaravnega življenja nam pripravlja katoliška Cerkev čudežni kruh v zakramentu sv. Rešnjega Telesa. Kako smo srečni! Sicer je res, da romamo — kakor Izraelci nekoč v Obljubljeno deželo — tudi mi le skozi puščavo te zemlje proti holmom večne domovine. Toda vse drugačno mano je pripravil Bog nam nego Izraelcem v puščavi Sin. Izraelski očetje so jedli mano in so umrli; zakrament svetega Rešnjega Telesa pa je kruh, ki je iz nebes prišel: Kdor jé od tega kruha, bo živel vekomaj. (Jan. 6, 49.) Kruh iz nebes nam je Gospod podelil, ki ima vso sladkost v sebi; vso sladkost pa tudi vso silno moč proti grehu in izkušnjavi v greh. Pokrepčana s to hrano lahko hodi duša svojo pot navzgor, do nebeškega Jeruzalema: kakor je hodil prerok Elija v moči podpepelnega kruha do božje gore Horeba. (3. kralj., 19, 9.) — A če po človeški slabosti vendarle omaga duša, če pade v bolezen, v smrt greha, glej, ali nima katoliška Cerkev za svoje otroke zakramenta sv. pokore, ki obuja mrtve v zopetno življenje in celi rane padlim dušam? O tisočkrat blaženi ta zakrament! Brez njega bi bilo po krstu padlemu človeku zastonj odrešenje, zapravljen cilj življenja na zemlji in v večnosti. Tako pa se v spovedi vrne izgubljeni sin spet k Očetu, in Oče ga spet objame skesanega, in ga pritisne na ljubeče srce in poljubi na čelo s poljubom miru in sprave. Oblečenega v novo obleko milosti in s prstanom ljubezni na rokah ga posadi spet k gostiji za tisto nebeško mizo, kjer dobi duša zopet hrane za nadaljnjo pot — Gospoda samega, ki tako rad, o tako rad roma z dušo po poti, noter v Emavs, kjer se začne nagibati solnce in padati mrak noči... Ah, in takrat, takrat je šele treba moči in pomoči! Za človekom življenje s svojimi zmotami, grehotami, hudobijami, pred človekom večnost s svojo grozo, negotovostjo, neminljivostjo, a na prehodu s tega na oni svet — sodni stol, in na njem vsevedni Sodnik, strogi, neskončno pravični... Gospod ôtmi nas, poginjamo! (Mt. 8, 25.) In Gospod pride, da otme. K umirajočemu bolniku pošlje Cerkev svojega duhovnika, da mu še enkrat govori odpuščanje, ga še enkrat pokrepča z jedjo telesa Gospodovega, potem pa mu v zakramentu sv. poslednjega olja zavaruje dušo pred lastno slabostjo in pred zunanjimi sovražniki zveličanja. O, kako dobro je bolniku po tem zakramentu! Zaupanje se naseli v dušo: razvlekla se je nevihta, milo sije izmed oblakov danica, veliko jutro oznanjujoč...

Tako, moji častiti poslušavci, vodi katoliška Cerkev ljudi v blaženo večnost s svojimi zakramenti. Tako posvečuje posameznike in jih z vezjo milosti druži z Bogom v ljubezni že tu na zemlji. — Pa tudi človeško družbo kot tako posvečuje in ji pomaga z milostjo navzgor. Glej, tam hitita dva mlada človeka, mladenič in dekle, v veselem spremstvu v božji hram. Njuni misli sta se nekoč srečali, in njuni srci našli, in sklenila sta, da pojdeta skupaj čez življensko plan, skozi solnce in dež in skozi viharje. Zdaj hitita v božji hram s trepetajočo dušo in z radostjo v očeh. In v božjem hramu si sežeta pred duhovnom v roke in skleneta sveto, nerazdružljivo zakonsko zavezo, in božja milost pronikne prav v korenine tistega drevesa, ki mu pravimo človeški rod, zato da njegovi sadovi po božji volji zorijo v solncu milosti, ne za izvirni greh in smrt, marveč za krst, posvečenje in večno življenje ...[53]

O, koliko sredstev zveličanja je v katoliški Cerkvi! Kako močnih sredstev! In da nikoli ne nehajo teči in napajati duš ti studenci, glejte med slavnostno množico, med venci in mlaji, ob ubranem pritrkavanju zvonov stopati v cerkev pred oltar drugega mladega moža, ki si je izbral za življenje drugo nevesto, samo drago Cerkev Kristusovo. Škof mu je bil položil roko na glavo in mu je dal v roke kelih in pateno s hostijo in ga je naredil v sv. mašniškem posvečenju srednika med Bogom in ljudmi. Ta mož, duhovnik Gospodov, bo v katoliški Cerkvi naprej in naprej oznanjal vso resnico vere in postave božje, bo naprej in naprej delil v zakramentih milost in moč. Nikoli ne bodo usehnile v Cerkvi vode zveličanja. Zakaj ta mladi mož, Bogu posvečeni, bo tudi klical na oltar dan na dan Njega, ki je prvi vir vse žive vode, katera v večno življenje žubori, Kristusa, začetnika vse milosti in resnice. Zdaj koraka prvič pred oltar — novomašnik —, potem bo pristopal dan na dan in bo v prvi ljubezni dan na dan obnavljal najvišjo daritev križa — záse in za vse verne, za odrešenje njihovih duš, za upanje zveličanja ...[54] O sv. maša v katoliški Cerkvi! Kakšen pripomoček zveličanja! kakšen pripomoček! Kristus sam se daruje nebeškemu Očetu, mu kaže svoje rane, ga prosi za nas z nedopovedljivimi vzdihi. Ali ne bo uslišaval nebeški Oče svojega najljubšega Sina? Ali ne bo zmerom z milostnim in jasnim obrazom gledal na ta najvišji dar in ga imel za všečnega tako, kakor je imel za všečne darove svojega služabnika pravičnega Abela, in dar očaka našega Abrahama, in tistega, ki mu ga je daroval najvišji njegov svečenik Melhizedek, sveti dar, neomadeževano žrtev? ... Ali ne bomo vsi, kar nas je deležnih te daritve, napolnjeni vsekdar z vsem nebeškim blagoslovom in milostjo?[55] O sveta, o ljubljena Cerkev katoliška, ki tako vodiš svoje verne k Bogu!

*

To je Cerkev — dobrotnica za večno življenje. Seveda sem povedal le malo. Naštel sem komaj najsilnejša sredstva, s katerimi vodi Cerkev v zveličanje te, ki hodijo po zemlji. Toda čujte! Cerkev ne pozabi tudi onih, ki so se že s sveta ločili. Morda so jih že davno pozabili njihovi dragi, sorodniki in prijatelji; Cerkev jih ne pozabi. Kako bo ona, ki celo mrtva telesa blagoslavlja in jih le v blagoslovljeno zemljo zasiplje k večnemu počitku, kako bo ona zbrisala iz svojega spomina duše, ki onstran groba še trpe, še hrepene po rajski neminljivi sreči. O ne! Cerkev moli in daruje za duše v vicah dan na dan, leto za letom, neprenehoma jim naklanja zasluženje krvi Kristusove — dokler ne ugasne plamen vic in ne zasveti na večnih holmih radost božjega obličja...

O Cerkev katoliška! O mati, ki ljubiš tako, kakor nobena druga zemeljska mati ljubiti ne zna in ne more! Srečen sem jaz, nevredni tvoj služabnik, da smem oznanjati tvojo ljubezen in tvojo dobroto, srečen, da smem buditi v človeških srcih ljubezen in zahvalo do tebe! O, kdorkoli je dober otrok božji, ta mora biti tudi dober otrok tvoj! Amen.

XIV.

Pojdimo za nebeško procesijo!

Štirinajsta nedelja je danes, odkar poizkušam razložiti najvažnejše stvari o Cerkvi Kristusovi. Lahko ste videli, kako je Kristus zares ustanovil za naše zveličanje neko Cerkev, ki je božja, ker je Kristus Bog. Ni pa ta Cerkev nobena druga nego tista, ki je pozidana na sv. Petra in apostole, to je rimskokatoliška Cerkev. Kot božja zgradba je neporušna, trdno bo stala do konca sveta. Vse ljudi do konca sveta je zmožna zveličati: Kristus ji je dal v ta namen dar nezmotljivosti v vsem, kar je k zveličanju potrebnega. Cela učeča Cerkev ima ta dar, pa tudi njen vidni poglavar, papež sam, ga ima. Naj nas ne moti, kar je bilo ob raznih časih v Cerkvi človeškega: nezmotljivost nima s tem nič opravka, in katoliška Cerkev je in ostane sveta mati, vir svetosti in življenja. V nji sami je zveličanje: nihče, ki jo pozna in noče biti njen, ne more v življenje iti. Kaj ji to očitajo njeni nasprotniki, da se je v teku stoletij pokazala kdaj trdo in nestrpno? Ali ne vedo, da je imela Cerkev zmerom to eno na misli: zveličati ljudi! Sicer ji je bilo tudi časne blaginje človeške zmerom mar, in zato so obrekovavci tisti, ki pravijo, da ni storila za časno srečo človeško nič in proti časni bedi človeški nič. Ogromno je storila! Toda večna blaginja, seveda, ta je njena prva skrb, za to deluje z vsemi svojimi bogatimi sredstvi nadnaravne resnice in milosti. — Vse to sem pokazal, dokazal, obravnal pred vami. Ne brez trdega dela, moji častiti poslušavci! Zato pa bi danes za delo rad kaj plačila. Dajte, da poberem sadove svojega truda! Kakšne sadove? Vašo pokorščino, vaše spoštovanje, vašo ljubezen do katoliške Cerkve! O Gospod Jezus, pomagaj do teh sadov dela, vse čisto tvojemu božjemu veličanstvu darovanega!

•

Predragi! Cerkvi svoji izkazujmo pokorščino! — Moj sin, govori Modri, poslušaj nauk svojega očeta in ne puščaj v nemar postave svoje matere! (Preg. 1, 8.) Cerkev nam je mati od prvega trenutka življenja do zadnjega. Kristus, naš Bog, nam jo je za mater dal, od njega ima tudi vso pravico, ukazovati nam. Karkoli boš zavezal na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih, je dejal Kristus sv. Petru (Mt. 16, 19), pa tudi vsem drugim apostolom je dejal toisto. (Mt. 18, 18.) Zato Cerkev ne oznanja samo božjih zapovedi, in mi nismo dolžni izpolnjevati samo le-teh, marveč Cerkev po potrebi daje tudi svoje zapovedi in mi smo prav tako dolžni izpolnjevati tudi te, zlasti še, ker Cerkev

s svojimi zapovedmi navadno le božje zapovedi natančneje razlaga in določuje in našo voljo le k tem točnejšemu izpolnjevanju božje postave nagiblje. Dobro so nam znane zapovedi Cerkve, ki nas vse vežejo: Posvečuj zapovedane praznike! Bodi ob nedeljah in zapovedanih praznikih pri sv. maši! in tako dalje. Ali ni žalostno, če mnogi katoliški ljudje te zapovedi sicer že od otroških let iz katekizma vedo, a se zánje malo ali nič ne zmenijo? Kaj so premnogim vsi lepi prazniki, ki jih je Cerkev zapovedala poleg nedelje zato, da bi ob posebnih godovih Gospodovih, Marijinih, svetnikov s posebnim zanosom naše misli k nebeškim željam povzdigala? Premnogim so prazniki, kakor nedelje, samo dnevi telesnega počitka, prostosti, dnevi izletov, prireditev, veselih druščin, uživanja, če ne celo dnevi greha, razbrzdanosti, posebne bogopozabe . . . Koliko katoliških kristjanov zanemarja ob nedeljah in praznikih zapoved sv. maše! Vsak izgovor je dober, da se opusti sv. maša — tiste skromne pol urice službe božje, ki jo Cerkev po božji volji od nas terja. Pa ne samo, da je vsak izgovor dober — tudi brez izgovora, posmehljivo in cinično se ognejo katoliški kristjani hiše božje ob nedeljah in praznikih. Kakor da bi tisti posmeh, tisti cinizem ne padal na samo sv. Cerkev, na samo sveto vero, na Kristusa samega — tistega, ki obnavlja po naših svetiščih vseodrešilno daritev križa. Ah, kam vodi taka nepokorščina! Ali ne vodi čimdalje bolj stran od Boga? Ali ne pogreza čimdalje globlje v brezdno greha in strasti? Če smo tisti, ki še hodimo ob nedeljah in praznikih na Kalvarijo pod križ po moč zoper greh in skušnjave, če smo mi velikokrat tako slabi, da se komaj ubranimo svojemu poželjenju in svetu in satanu — ah, kaj pa oni, ki na Kalvarijo pod križ Gospodov več ne hodijo? O nepokorščina, usodna in pogubna! In še. Cerkev ukazuje post: zdržati se o petkih in nekaterih drugih dneh mesnih jedi, pritrgati si pri jedi v štiridesetdanskem postu, kvaternih dneh in pred nekaterimi prazniki. Cerkev ve, da je taka zapoved potrebna: človek mora kdaj pokrotiti svoje telo, da ne gospoduje meso duhu, marveč mesu duh, in nekaj pokore za storjene grehe je pravična stvar. Toda pojdite in poslušajte, kako se mnogi naravnost rogajo postni cerkveni zapovedi! In vzemite ukaz velikonočne spovedi in svetega obhajila! Mati hoče, da se vsaj enkrat, vsaj enkrat samkrat v letu vsak njen otrok približa tisti božji jedi, brez katere morajo omagati vse nadnaravne moči duše. Ali more mati hoteti manj? Pa ne! Mnogi tudi enkrat ne! Ali ni to nezaslišano preziranje vsakega glasu Cerkve? A če se potem zgodi, da takega katoličana nenadoma Bog pokliče — nespovedanega tudi v smrtni uri —, in če mu Cerkev, do katere ni poznal nobene pokorščine, odreče svoje spremstvo na zadnji poti, kakšno vpitje, kakšno hrumenje na brezsrčnost, na netolerantnost Cerkve! Po krivici, moji častiti

poslušavci! Človek bi mislil nasprotno: da Cerkev takemu človeku, ki je živ nikoli ni maral, še mrtvemu le uslugo izkaže, če se mu tudi mrtvemu ne vsiljuje! —

Pokorščina —. Drugo je spoštovanje. Spoštovanje je več nego sama pokorščina. Spoštovanje do Cerkve je svet strah do vsega, kar je cerkvenega. Do cerkvenih oseb: do papeža, škofov, mašnikov. Ah, moji častiti poslušavci, saj je lahko, da so med služabniki Cerkve tudi nevredni — govoril sem o tem; lahko je tudi, da so ti in oni časti in slave željni — tudi v drugih stanovih bo zadosti ljudi, ki nimajo češčenja in poklonov nikoli dovolj; toda pri vsem tem vas prosim, nikar ne mislite, da pridigujemo mladini za šolskim katedrom ali pa odraslim na leci spoštovanje do papeža, do škofov, do mašnikov, do redovnikov zaradi njihovih oseb! Ne! pri Bogu! Naše osebe niso nič — zaničujte nas! Toda naša služba v Cerkvi je božja — spoštujte jo v nas! Velikokrat sem na lastne oči videl papeža Leona XIII. Kaj mi hoče ta upognjeni starček, s tem bledim obličjem, s to izsušeno, neznatno postavico? Kaj hoče meni in kaj hoče tisočglavi množici, ki se gnete v ogromni baziliki sv. Petra, da ga vidi? Toda ko se je prikazal, prijatelji moji, ko je na nosilnici kakor duh priplaval nad množico in je dvignil okorelo roko v blagoslov — takrat, vam pravim, moji častiti poslušavci, mnogi naenkrat nismo nič več videli od razburjenosti srca in od vročih solza, ki so zaigrale v očeh... Verna misel je to naredila: Glej, Peter! Glej, namestnik samega Kristusa! In podobno rodi spoštovanje do škofa verna misel: Glej, višji duhovnik! Glej, apostolski naslednik!... In spoštovanje do vsakega duhovna je v misli: Glej, služabnik Kristusov, delivec božjih skrivnosti!... Da, da, še enkrat: Ne záse — za Kristusa iščemo časti, za njegovo sv. vero, za Cerkev njegovo, ko učimo spoštovanje do cerkvenih oseb! — Pa ne samo osebam, tudi stvarem Cerkve izkazujmo spoštovanje, njenim ustanovam, napravam, njenim šegam in navadam! Tako svetim krajem, na katerih Cerkev posebno Bogu služi: hišam božjim, svetiščem, kapelam, oltarjem spoštovanje! Žalibog, kolikokrat tega spoštovanja ni! Tako vsi službi božji, ki jo sv. Cerkev vrši: nedeljski, delavniški, dopoldanski, popoldanski; vsem sv. zakramentom, zakramentalom, molitvam, pobožnostim spoštovanje! Žalostni katoličani, ki se kdaj izpozabijo, da se iz teh stvari morda norčujejo! Samim sebi v sramoto se norčujejo, in daj Bog, da ne samim sebi — v pogubo! — Spoštovanje vsemu, kar je cerkvenega! —

Slednjič Cerkvi našo ljubezen! Ljubezen je več nego pokorščina in spoštovanje skupaj. Ljubezen je stapljanje z ljubljenim. Ljubiti Cerkev, se pravi, ž njo eno biti: njene misli misliti, njene želje želeti, njenih uspehov se veseliti, njene izgube obžalovati, ž njo, zasužnjeno, jokati, ž njo, zmagoslavno, triumfirati, vse ž njo čutiti, vse ž

njo živeti. Ljubiti Cerkev, se pravi, za njo velikodušen junak biti, trd, neupogljiv in — zvest, zvest, neskončno zvest... V Perziji je živel v mestu Armi sredi med mohamedani katoličan, ki se je bil s svojo družino s Poljskega tja priselil. Stopil je v službo pri perzijskem kralju Feth-Ali-Šahu in je umrl na bojnem polju. Zapustil je tri sinove; enemu je bilo ime Sukan in je bil neizrečeno vrl katoličan. Komaj 17 let star, je bil zelo hraber in je kralju tako ugajal, da je kralj želel, da bi postal mohamedan. Pregovarjal ga je k temu in mu obljubljal svojo kraljevsko milost. Toda kaj je odgovoril sedemnajstletni mladenič kralju? — Kralj! je dejal, moj oče je zate umrl; tudi jaz sem pripravljen, če treba, zate umreti. Če pa zahtevaš, naj zapustim svojo vero, evo ti tu meča: obrni ga proti meni! Zakaj, rajši umrjem, nego da bi postal svoji Cerkvi nezvest!...[56] To je velikodušnost, to je junaštvo, to je zvestoba, to je — ljubezen...

*

In to, moji častiti poslušavci, naj bi bili tedaj sadovi, ki jim daj dozoreti v naših srcih božja milost, potem ko smo premišljevali Cerkev: pokorščina, spoštovanje, ljubezen do Cerkve. Vsega tega je Cerkev neizmerno vredna. S pokorščino, spoštovanjem, ljubeznijo v srcu — tako se uvrstimo v procesijo teh, ki so že šli, ki gredo, ki bodo še šli skozi Cerkev katoliško za Kristusom v večna prebivališča božja! Kakšen kraljevski sprevod vseh narodov in ljudstev na zemlji, vseh najboljših in najplemenitejših ljudi sveta! Glej, tesno za Kristusom korakajo tisti dvanajsteri, ki jih je izbral Gospod, da ponesejo njegovo ime na vse kraje zemlje; koraka Peter, prvi papež, in za njim papežev dolga vrsta; korakajo tisoči škofov, stotisoči duhovnov, ki so Gospodu v Cerkvi zvesto služili; korakajo veliki mučenci v milijonskem številu; menihi puščav in samostanov v nepreglednem redu. In potlej trume ljudstva vseh časov in jezikov — zares, katoliška, vesoljna je mati Cerkev! Svetniški sijaji sijejo okrog brezbrojnih glav: svetniki v kraljevih plaščih, svetnice v poselskih oblekah, svetnice matere, svetniki očetje, svetniki mladeniči, svetnice mladenke ... In okrog svetnikov milijonske in milijonske množice — vsi proti večni domovini s pokorščino, s spoštovanjem, z ljubeznijo do Cerkve v srcih![57] Potujmo srečno ž njimi tudi mi — iz božjega kraljestva na zemlji v kraljestvo božje v nebesih! Amen.

Opombe.

(Literatura.)

[1] Prim. Lud. Billot, S. J., De Ecclesiae sacramentis. Tom. prior. Nova ed. Romae. Typ. Polyglotta de Propag. Fide. 1896. Prooemium.

[2] Prim. David Mark, Der christl. Glaube. Apolog. Kanzelvorträge. Brixen. 1893. Weger's Buchhandlung. Str. 308—312.

[3] Prim. E. Bougaud, Bischof von Laval, Christentum und Gegenwart. IV. Bd. Die Kirche Jesu Christi. Autorisierte Übersetzung von Philipp v. Arenberg. Mainz 1897. Kirchheim. Str. 3.

[4] Gl. P. Petrus Roh, S. J., Vorträge. Dritte Folge. Ravensburg 1905. Fr. Alber. Str. 44—45.

[5] Prim. Dr. I. Svetina, Katol. veronauk za višje razrede srednjih šol. Prva knjiga. V Ljubljani 1908. Kat. bukvarna. Str. 102.

[6] Prim. W. Wilmers, S. J., Lehrbuch d. Religion. II. Bd. 7. Aufl. Münster i. Westf. 1910. Aschendorffsche Buchhandlung. Str. 723—724.

[7] Gl. P. Aug. Scherer. Bibliothek f. Prediger. I. Band. 6. Aufl. Freiburg i. Br. Herder 1906. Str. 484.

[8] Gl. Dr. Jan. Krek, Zgodbe Sv. Pisma. II. del. Celovec 1903. Družba sv. Mohorja. Str. 296.

[9] Glej Dr. P. Einig, Apolog. Kanzelvorträge. II. Bd. Die Kirche Christi. 2. Auflage. Trier 1908. Paulinus-Druckerei. Str. 105—107.

[10] Einig, o. c., str. 108.

[11] Prim. Wilmers, o. c., str. 664.

[12] Prim. L. v. Hammerstein, Sonn- u. Festtagslesungen f. d. gebildete Welt. 4. Aufl. Trier 1898. Paulinus-Druckerei. Str. 440 nsl.

[13] Prim. Papeževa nezmotljivost, kratko pojasnjena vernim Slovencem v pouk. Založila in na svetlo dala Katoliška družba za Kranjsko. V Ljubljani 1870. Str. 14.

[14] Prim. Bougaud, o. c., str. 79.

[15] Bougaud, o. c., str. 83 v opombi.

[16] Bougaud, o. c., str. 75.

[17] Gl. Denzinger, Enchiridion. Ed. VII. (I. Stahl). Virceburgi 1895. CXXVIII. 1502, str. 357.

[18] Prim.Bougaud, o. c., str. 393—394.

[19] Gl. I. Maldonati Commentarii in quatuor evang. Dr. I. Raich. Tom. II. Moguntiae. 1874. Kirchheim. Str. 336, drugi stolpec.

[20] Papeževa nezmotljivost..., str. 20.

[21] Prim. Mark, Der christl. Glaube, str. 432.

[22] Gl. Svetina, Katol. veronauk, str. 136.

[23] Mark, ibid.

[24] Papeževa nezmotljivost..., str. 17.

[25] Prim. W. Wilmers, S. J., Geschichte d. Religion. II. Bd. 6. Aufl. Münster 1891. Aschendorffsche Buchhandlung. Str. 231.

[26] Gl. Bougaud, o. c., str. 404.

[27] Prim. Dr. Robert Klimsch, Waffen gegen Feinde der Wahrheit. Klagenfurt 1902. St. Josephs Bruderschaft. Stran 220—221.

[28] Prim. Bougaud, o. c., str. 181—182.

[29] Bougaud, o. c., str. 184.

[30] Gl. Konstantin Kempf, S. J., Die Heiligkeit der kath. Kirche im 19. Jahrhundert. 2. Aufl. Bonzinger & Co., A. G., Einsiedeln etc. Str. 365.

[31] Prim. Allioli-Wolf, k Mt. 7, 21, pod črto 18.

[32] Prim. Wilmers, Lehrbuch d. Rel. II., str. 697.

[33] Wilmers, o. c., str. 698.

[34] Alloc. Pii IX. 9. dec. 1854. Prim. H. Hansjakob, Die Toleranz u. Intoleranz d. kathol. Kirche. 3. u. 4. Aufl. Freiburg i. Br. 1914. Herder. Str. 56.

[35] Prim. Volksaufklärung. Kleine Handbibliothek zur Lehr u. Wehr für Freunde der Wahrheit. Nr. 32. Die spanische

Inquisition. Herausgegeben K. Herdach. Verlag A. Opitz, Warnsdorf. Str. 16.

[36] Prim. Hansjakob, o. c., str. 42.

[37] Hansjakob, ibid.

[38] Prim. Dr. A. Ušeničnik, O indeksu. Kat. Obzornik, II. V Ljubljani 1898. Str. 237 nsl.

[39] Gl. Klimsch, Waffen..., str. 288—289.

[40] Klimsch, ibid.

[41] Gl. Dr. Franč. Ušeničnik, Katoliška Cerkev in kultura. Kat. Obzornik, VII. V Ljubljani 1903, str. 137 nsl.

[42] Fr. Ušeničnik, ibid.

[43] Bougaud, Christentum u. Gegenwart, IV., str. 283.

[44] Robert H. Benson, Christus und die Kirche. Religiöse Essays. Übersetzt von J. Schoetensack. Regensburg u. Rom. 1913. Pustet. Str. 211—212.

[45] Gl. Krek, Zgodbe. II., str. 670.

[46] Gl. Dr. J. Klug, Gottes Reich. Apolog. Abhandlungen. 7—10 Tausend. Paderborn, Schöningh. Str. 295—296.

[47] Klug, o. c., str. 297—299.

[48] Gl. Volksaufklärung. Nr. 8—9. Volksfreundliche Taten statt leerer Worte oder Soziale Tätigkeit der Kirche. Von Registrator. Str. 33.

[49] Prim. Klug., o. c., str. 300 nsl.

[50] Die kath. Kirche eine verläumdete Mutter. Klagenfurt 1906. St. Josephs Bücherbruderschaft. Str. 126.

[51] Prim. Mich. v. Faulhaber, Zeitfragen und Zeitaufgaben. Freiburg i. Br. 1915. Herder. Str. 24.

[52] Faulhaber, o. c., str. 27.

[53] Faulhaber, o. c., str. 39.

[54] Prim. Canon Missae.

[55] Canon Missae.

[56] Gl. P. Math. Bremscheid, Der Freund des christl. Jünglings. Mainz, 1908. Kirchheim. Str. 54.

[57] Prim. Klug, Gottes Reich, str. 311—312.

Vistizaložbi Prodajalne K. T. D. H. Ničman v Ljubljani so izšle in se še dobivajo sledeče knjige istega avtorja:

Brez vere. Devet govorov o neveri. (8°, str. 80; cena 6 Din.*)

Za resnico. Osemnajst obrambnih govorov. (8°, str. 168; cena 10 Din.)

O dveh grehih. Trinajst govorov za moralo. (8°, str. 117; cena 12 Din.)

Začetek in Konec. Petnajst govorov o Življenju našega življenja. (8°, str. 151; cena 16 Din.)

Velika skrivnost. Sedemnajst govorov o zakonu. 8°, str. 151, cena 18 Din.)

*

Govori dr. Mihaela Opeke morajo najti častno mesto v knjižnici vsakega izobraženega Slovenca, ker so v času verskoobnovitvenega gibanja najboljše, kar v tem oziru imamo. Dozdaj je izšlo 5 knjig teh vsebinsko in formalno dovršenih govorov. — Brez vere odkriva istinitost božjega bivanja, slika bogoiskateljstvo človeške duše in navaja modernega človeka nazaj k Bogu. — Za resnico vsebuje osemnajst govorov, v katerih se branijo najvišje verske resnice proti blodnim mislim našega časa. — O dveh grehih predočuje nečistost in lakomnost, ki najbolj trujeta sodobno človeško družbo in ovirata zdrav razvoj posameznika in celokupne družbe. — Začetek in Konec nam tako lepo kot doslej nobena verska knjiga v slovenskem slovstvu slika podobo Jezusa Kristusa kot vzor krščanskega življenja. — Velika skrivnost je knjiga za zakonce, prevažna za našo dobo, ko v odnosih med moškim in žensko prevladuje mesenost ali pa ozir na denar. — Po Opekovih knjigah segajo tudi taki, ki so s katoličanstvom v prav rahli zvezi, ker iščejo vendarle Boga, da osmislijo svoje življenje; tembolj naj katoličani iz njih črpajo poživitve svoje vere.

(»Socialna Misel«. Ljubljana. Slavnostna številka ob priliki V. katoliškega shoda, 1923.)

---

* Po pošti stane vsaka knjižica 1·50 Din več!

O ljubezni. Dvanajst samaritanskih govorov. (8°, str. 112; cena 16 Din.)

Kam greš? Sedem govorov o božjih klicih. (8°, str. 67; cena 10 Din.)

*

Najodličnejši naš slovenski cerkveni govornik je izdal zopet dvoje zbirk svojih govorov: O ljubezni in Kam greš? Prva knjiga spada brez dvoma med najlepše in najpotrebnejše med vsemi dosedaj izišlimi Opekovimi knjigami. O dejanski krščanski ljubezni do bližnjega bi bilo treba v dobi splošne sebičnosti in samoljubja govoriti dan za dnevom. Ne samo govoriti, grmeti! Krepko, odločno, ostro je spregovoril zato tudi M. Opeka. V prvih dveh govorih odgovarja na vprašanje, kako in zakaj moramo bližnjega ljubiti, ter dokazuje, kako naravnost izzivamo nase pravično jezo božjo sleherni dan, ko sklepamo roke k molitvi, če ne ljubimo, če ne odpustimo iz srca tudi sovražnikom. Sledi po dvoje govorov o telesnih delih usmiljenja, ki bodo tvorila enkrat podlago Gospodove poslednje sodbe, in o duhovnih delih usmiljenja, na katera se dandanes najpogosteje pozablja. V nadaljnjih petih govorih o najpogostejših grehih zoper ljubezen biča govornik neizprosno duše, ki nalagajo nase strašen greh pohujšanja, ki so vdane sovraštvu, nevoščljivosti, obrekovanju in opravljanju ter bližnjega po krivem predrzno sodijo. Kakor silni udarci padajo ti govori na dušo. V zadnjem govoru kliče Opeka k temeljiti reformi v naših dušah z ozirom na zapoved ljubezni do bližnjega. — V drugi knjigi Kam greš? odgovarja dr. M. Opeka na vprašanja, na katera nam tako jasno, lepo in prepričevalno doslej še na Slovenskem ni odgovoril nobeden cerkveni govornik. Onim, ki stoje na razpotju in ne vedo za kaj bi se odločili, daje govornik točna navodila o tem, na čem bodo spoznali, kam jih Bog kliče, svari pred nepremišljeno izvolitvijo duhovskega stanu, obenem pa navdušeno opisuje lepoto in neprecenljivi pomen duhovniškega in preziranega redovniškega stanu. Končno daje praktične nauke tistim, ki so v svojem poklicu izgrešili pravo pot. Obe knjigi sta v vsakem oziru tako dovršeni, kakor zamore to samo dr. Mihael Opeka. Zato sezite vsi pridno po njih!

(»Naš dom«. Celje. Let. 15., štev. 9—10.)

*

Vstajenje duše. Petindvajset govorov za prerod. (8°, str. 223; cena 28 Din.)

*

V tej knjigi nam znani pisatelj z dramatično živahnostjo, z besedami, padajočimi na dušo kakor kladivo, z brezobzirno, toda obenem tolažečo resnobo slika pot duše iz pekla greha skozi vice pokore v raj Evharistije, ki je najpopolnejša združitev človeka z Bogom na zemlji... Nobeden, ki se resnično trudi za obnovo svoje osebnosti, pa tava za raznimi sodobnimi fantomi lažnivega samoprerajanja v meglovitih globinah moderne »mistike«, ne bo odložil teh Opekovih pridig brez koristi; pri dobri volji mu pokažejo sigurni izhod iz teme. Pisatelj je zadel psihološko in stvarno najprimernejšo metodo: posvetil je v dno z Bogom razprte grešne duše. Vpliv take poglobitve v lastno ničnost ni nič manjši kakor je oni pogled na tujo ničnost, ki je n. pr. tako pretresljivo izpreobrnil smer življenju svetega Frančiška Borgia, vojvode gandskega, ko je videl pred seboj razkrajajoče se truplo svoje vladarice Izabele, žene Karlove, v kojega kraljestvu solnce ni zahajalo... Dr. Opeka je res pridigar našega časa in ni dvoma, da bo pričujoča knjiga našla ravno toliko bravcev in prijateljev kakor vse prejšnje.

(»Slovenec«. Ljubljana. 30. febr. 1924, št. 25.)

Že osma tiskana zbirka Opekovih govorov; zadostno izpričevalo, da so dobri, času primerni, drugače bi pri sedanjih gospodarskih razmerah ne šli med ljudi. Pričujoča zbirka govori o pravem, resničnem prerodu. Pojdite k spovednici, v zakramentu sv. pokore si očistite vest, da zadobite ali poživite dušno življenje, potem pa dobro pripravljeni pogosto k sv. obhajilu! to je pot, na katero kliče stolni pridigar vse, katerih duše so padle, pa hrepene po resničnem, življenja vrednem življenju... Z veliko skrbnostjo izdelani govori zaslužijo, da jih prebiramo in uporabljamo duhovniki, pa jih tudi laikom priporočamo.

(»Bogosl. Vestnik«. Ljubljana. Let. IV., 1924, št. 3—4.)

Glasoviti propovjednik stolne crkve sv. Nikolaja u Ljubljani, te profesor homiletike, kan. dr. Opeka, evo kroz kratko vrijeme daje nam osmu knjigu svojih propovijedi. U sedam govora prikazuje ranu duše — grijeh — i njegove posljedice,

u drugih dvanajstih govori o sv. ispovijedi i o stvarima potrebitim za ispovijed, u zadnjih šestih pozivlje k stolu Gospodnjem. Govori dr. Opeke su učinkoviti, jer su jedri, snažni i retorično dotjerani. Dobro poznavanje Biblije i česta uporaba pruža govorima svu dražest i snagu sv. Pisma. Psihološki momenti, krasno izvedeni, svladavaju volju silnog broja slušatelja u prostranoj stolnici. Inteligenca u Sloveniji rado čita Opekine govore, jer su lijek za rane modernog društva. Svećenstvu pak dobro dolaze kao priručnici. Stoga knjigu i svećenstvu i svim obrazovanim krugovima najtoplije preporučamo.

(»Narodna Straža«. Šibenik. God. IV., br. 7.)